

НОВІ НАПРЯМИ

- Журнал Товариства Української Студіючої Молоді -

В ЧИСЛІ:

**біля воріт
держави**

**виступ
І. Кандиби
на з'їзді УГС**

**гласність чи
державність**

**вражіння
очевидця**

**діяльність
ТУСМ**

**проблема
компромісу**

*for office use only:**worth the wait?*

Taras Hnatyshyn

It has been exactly one year since the last issue of *Novi Napriamy* was put out. As I have mentioned on many occasions, *Novi Napriamy* is not and can not be a one man operation. Surely, with the modern technology available, one person can conceivably assemble the contents of this journal in a short period of time. Why, you ask, did it take this long to put out this issue. Well the answer is two-fold.

Firstly, any one can fill up pages with letters. The problem is putting them together into words, the words into sentences, and the sentences into paragraphs, in a form that is interesting to read. Now do you see what I mean? If one person wrote all the material in *Novi Napriamy* it would soon become uninteresting. Writers are needed to maintain the high quality we have reached with *Novi Napriamy*. Writers have been very difficult to find of late. The staff of *Novi Napriamy* has begun to look for writers in the "tourists" coming to the States

from Ukraine. Three of the major pieces in this issue have been written by Ukrainians from Ukraine. One of these is actually the text of a speech that was interrupted.

Secondly, TUSM has been fairly dormant of late. Though many TUSM members have been fairly active, TUSM hasn't really organized anything over the last year (excepting Zymovij and Plenum, of course). TUSM even missed the opportunity to celebrate it's fortieth anniversary. One sad observation that I have made is that as Ukraine goes forward the Ukrainians in the West go backward. As Ukraine becomes more radical, so should we in the West. But I see fewer and fewer dedicated people ready to work for an independent Ukraine.

This issue contains most of what TUSM has done in the last year. This should be the amount of activity done every quarter. Now, if there is something that your branch has done, and it doesn't appear on these pages then you know whose fault that is. I am not clairvoyant. Neither is the rest of the staff here in New York.

One thing that I find hard to believe is

that there are so few people that write something for *Novi Napriamy*. Very few of you readers has actually booted the computer, plugged in the typewriter, filled the pen with ink or sharpened the chisel. And even fewer of you have written letters responding to the various articles in *Novi Napriamy*. I believe that in the last four years there have only been four letters that have made it to the office. I don't think that this is one of those Illuminati plots to steal TUSM's mail. It's just that you haven't been writing.

I hope that you enjoy this issue. As you may or may not have noticed, this issue's mechanicals were prepared completely by computer. I just can't stress how easy it is to use a Macintosh to do this kind of stuff. Now if I had to learn how to use the software in addition to learning the business of publishing, you would never have seen this issue. And a special note to those who have been sending IBMs to Ukraine—they make good as paper weights. Especially since there is no paper to put them on.

I'll be waiting to here from you!!!

INSIDE:

page	feature
2.....	for office use only
3.....	editorial
4.....	біля воріт держави
10.....	виступ на з'їзді утс
13.....	гласність чи державність
17.....	вražіння очевидця
18.....	діяльність тусм—оборона сапеляка
19.....	діяльність тусм—ню йорк
20.....	діяльність тусм—дітройт/пленим
21.....	діяльність тусм—вашінгтон
22.....	theatre x—проблема компромісу?
25.....	чумацький шлях
26.....	пленим
26.....	гимн урсс
26.....	славно звідний степан бандера
27.....	оголошення уціс—фенікс/кіндрат
28.....	press aid

CREDITS:**НОВІ НАПРЯМИ ♦ NOVI NAPRIAMY**

Вісник Товариства Української Студіючої Молоді
ім. Миколи Міхновського

The articles in Novi Napriamy do not necessarily represent the views of the Ukrainian Student Assosiation of Mykola Mikhnovsky (TUSM). They are the sole responsibility of their undersigned authors.

STAFF:

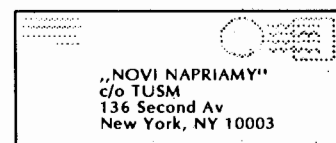
Taras Hnatyshyn

Ivan Makar

Christina Pendzola

Liza Szonyi

All materials, articles, art, photographs, comments and letters should be sent to:

editorial:

Ukraine and the Diaspora

N.N. Staff

We hear much about hundreds of thousands demonstrating in Lviv, a hundred thousand in Kyiv and Dnipropetrovsk and other cities. People who have returned from trips to Ukraine have witnessed provocations, police actions and struggles between crowds of demonstrators and party members. Ukraine is in great turmoil. The nation is rising against its long time oppressors. Even in the industrialized Donbas region the coal miners are ready to go on strike for more independence for Ukraine. Even in the Supreme Soviet we see the Democratic Block calling for greater independence. Radicals like Zajac, Hudima, and Khmara are saying, "...if one method doesn't work [to gain independence] then another will..." Even the moderates are calling for strikes and are threatening to leave the Supreme Soviet. Informal organizations like the Inter-Party Assembly are going even further. Students are active in many organizations. They are demonstrating against military service outside Ukraine and for the formation of a national army.

With events progressing at a fever pitch in Ukraine what do we see in the Diaspora? The "democrats" (URDPists) are stubbornly clinging to the notion of a new union. The left nationalists—Dvikari and Melnykites—are only pushing one path. Even Banderites have become apostles of doom and are saying that the peaceful approach is the only method in attaining independence. Why do we see this difference of opinion between Ukraine and the Diaspora? One influence on Ukrainians in the West was the psy op of the '70s and '80s. To be radical was to be a Banderite; to be a Banderite [according to the KGB] was to be a fascist. And being a fascist was not very popular in the West. But that alone cannot account for the minimalist tendencies of the Diaspora. After 40

years in exile, Ukrainians begin to take on the mind set of their adopted lands. It is not difficult to see Europeans feeling attached to the policies of François, Helmut or Maggie. In other words buying into the DDR model for decolonization. Ukrainians in America can't help being swayed by the détente policies of the Reagan-Bush era or the Baker-Shevernadze love affair. Canada's problems with Quebec don't make many Canadian-Ukrainians keen on dissolving old confraternal bonds.

No one wishes to suggest that the motives guiding Ukrainians in the Diaspora aren't their own. But a problem does exist. In embracing the ways of the West they have not only distanced themselves from Ukrainian politics back home, but they may actually become a negative force in the homeland unless circumstances change.

First, Ukrainians in the West need to become aware of the influence of the West on their world view and make a conscious effort to understand current events in Ukraine from a Ukrainian point of view. Emigré groups cannot claim that Ukraine doesn't know what she wants, or that she is not ready for independence.

Secondly, Ukrainians in the West need to go and see the situation in Ukraine first-hand. Take part in the processes that are currently blossoming. Emigrés need to experience the nation, not just meet with the apparent leaders.

And thirdly, with a new understanding of the current situation Ukrainians in the West must change the West's perceptions of Ukraine.

We cannot speak for the other emigré groups, but we, members of the Ukrainian Liberation Front, after holding onto our ideals for forty years, have started moving away from them now that Ukraine needs us the most. We must get in touch with Ukraine and be prepared for any situation that might occur.

з України:

біля воріт держави...

Василь Барлядану

"Сміло з повіток плуги витягайте,
Куйте вселюдно мечі!"

- О. Олесь

Сталося так, що Другий (Надзвичайний) Збір УНП як і Установчий Збір Усеукраїнського політичного об'єднання ДСУ, що відбулися 7-8 квітня поточного року під одним дахом і в одній залі Палацу культури Львівського Виробничого об'єднання "Сільмаш", не обговорювалися ні в офіційні советські пресі, ні на сторінках рухівських чи угаєсівських незалежних видань. Щоправда, 11-го квітня львівська обласна молодіжна газета "Ленінська молодь" відгавкнулася на цю подію малесенькою заміткою - жартом, запевняючи своїх передплатників, що обидва збори - багатопартійна "сверблячка", викликана переможною ходою "перестройки". І все!..

Що це? Заборонена владою тема? Ні! Адже ця сама газета, але вже як "Молода Галичина", 24 квітня на першій сторінці оприлюднила статтю-інтерв'ю з головою УХДП Василем Січком. А на другій сторінці - інтерв'ю з головою Дрогобицького осередку УНДЛ членом КПСС Богданом Лісовцем. І хоча УНДЛ має на Львівщині лише дрогобицький осередок, а первинні осередки УХДП, за словами Василя Січка, "діють у шістнадцяти районах Львівщини", тобто їх немає в інших областях УССР, газети львівської обласної комсомольської організації поставилися до УНДЛ і УХДП дуже прихильно, без глузливих "жартів" і прокомуністичної критики. Та й у "репортажному нарисі" під назвою "з залі засідання Установчого з'їзду УРП", якого оприлюднено у травневому "спеціальному випуску" "Щотижневого інформаційно-публіцистичного бюлетеня Львівської обласної організації УРП", теж згадуються як поважні партії УХДП, неіснуюча ще Українська Селянська Демократична Партія, а УНП і ДСУ, мабуть мають у увазі в словах про "декілька інших, поки що, малочисельних" партій, котрі "постали... до 29 квітня, до з'їзду УГС". Щоправда, в тій частині "Репортажного нарису", де йдеться про привітання з'їздові УГС, не подибуємо ні УХДП, ні УСДП. Зате є УНП і ДСУ... Голови цих партій Григорій Приходько та Іван Кандиба не лише привітали перетворення УГС в УРП, але, як, наприклад, Іван Кандиба, ще й запропонували "співпрацю з новою партією". Цих слів голови ДСУ делегати й гості з'їзду не почули: президія позбавила його слова, коли

він почав з'ясовувати причину свого виходу з УГС.

Але ж, усе таки, чому навіть угаєсівська, а тепер уерупівська і рухівська преса або замовчують діяльність УНП і ДСУ, або згадують їх, ніби щось непомітне. Та й відводять їм у політичному житті України незначне місце, порівняно з УХДП чи неіснуючою УСДП. Адже кожному, хто небайдужий до долі України, відомо, що УХДФ-УХДП протягом свого півторарічного існування не видала жодної газети чи журналу. А ті "фронти" чи "партії", що не мають пресових органів, не мають і впливу на маси. Інакше кажучи, фактично не існують.

А, наприклад, члени-засновники Української Національної Партії (УНП) протягом одного року масовим тиражем видали шість чисел журналу "Український час", і після Установчого Збору, що відбувся у Львові 21 жовтня 1989 року видали десятитисячними тиражами чотири випуски "Інформаційного бюлетеня", брошуру видатного вченого Я. Дашкевича "Символи, символи", стиражували також чимало політично-патріотичних матеріалів, які друкувалися в "Кафедрі", "Золотих воротах", чи "відлежувались" у шухлядах головних редакторів "Українського вісника" і "Християнського голосу". На таке не спромоглися навіть масова УГС, після появи якої було видано лише 13 і 14 числа "Українського вісника" та декілька чисел "Голосу відродження". Окрім цього, увічнення пам'яті генерала Романа Шухевича - теж робота УНП. Саме ця партія доклала найбільше зусиль, аби українська молодь почала ігнорувати службу в Советській Армії.

27-28 січня цього року УНП разом з багатьма теперішніми членами ДСУ провела в Ризі міжнародну конференцію "Проблеми Державної незалежності України та шляхи її досягнення", а також видала масовим тиражем виголошені там основні доповіді. І саме ця конференція, після з'їзду НРУ, була найвизначнішим явищем у політичному житті теперішньої України, не зважаючи на те, що про неї не згадувала як офіційна, так і незалежна рухівська і угаєсівська преса. Аби розкрити причину замовчування чи ігнорування наведених вище явищ, мусимо вдатися до екскурсу в недавню історію України та тієї ж УГС - УРП, котра, за словами автора вже цитованого нами "Репортажного нарису", "стала другою парламентською партією України", тому що "у її рядах є народні депутати УССР". Адже членом-засновником УГС до 24 серпня 1989 року був і голова щойно посталого об'єднання

ДСУ Іван Кандиба. До 21 січня 1989 року він навіть був членом вищого органу УГС - Всеукраїнської Координаційної Ради. Ходив в членах УГС і ВКР до 4 березня і нинішній голова УНП Григорій Приходько. Навіть одержував незначну заплатню як звільнений від фізичної праці член ВКР... Те, що такі різні за переконаннями люди в 1988 році опинилися в одній організації, можна пояснити хібащо тодішню політичною ситуацією в Україні та строкатістю, навіть аморфністю нашого правозахисного руху.

Горбачовські розмови про "перестройку", "демократизацію", "гласність" були для України несподіваними, десятиліття монополії КПСС на владу, безперервний терор КГБ спопили весь національний політичний простір, де, здавалося, ніякої опозиції колоніальному режимові вже не може й бути. Окрім цього, більшість правозахисників, що відбули концтабори чи ще перебували там, не мали нічого спільного з національно-визвольним рухом, тобто ніколи не боролися ні ділом, ні словом за самостійну Українську Державу. КГБ позбавляло їх волі за писання скарг на дії чиновників чи партократії, за читання забороненої літератури, за необережні вислови щодо КПСС чи про якогось мертвого або живого комуністичного божка, за відмову звести наклеп на "відкритого антисовєтчика". Запеклими націоналістами проголошувалися ті, хто не приховував любові до рідної мови, культури та історії. Варто було потрапити людині до "чорного списку", як вона одразу ж опинилася перед стіною, що відгороджувала від сусідів, колишніх однокласників, інститутських однокурсників, колег по роботі, що підтримували режим або співали йому осану і дивилися на легковажних і дурників, котрі не вміють жити.

І саме це найбільше сприяло тому, що правозахисники, будучи різними за переконаннями, в якісь мірі трималися разом, а в липні 1988 року зішлись під дахом УГС, на підозрюючи, що їх єднають лише переслідування з боку КГБ і концтабірне минуле.

Національна руїна так вплинула на самих популярних угаєсівців, що вони ототожнювали Україну з "форпостом і заповідником брежнєвізму" і в своїй діяльності орієнтувалися не на прибалтійців, вірменів, басарабських румунів чи на московських політичних активістів, а на Київське ЦК КПУ. Інакше кажучи, на неофіційно дозволена діяльність, тобто на те, за що їх не повернуть до концтаборів, хоча В. Щербинський не мав права на арешт без дозволу Москви, яка

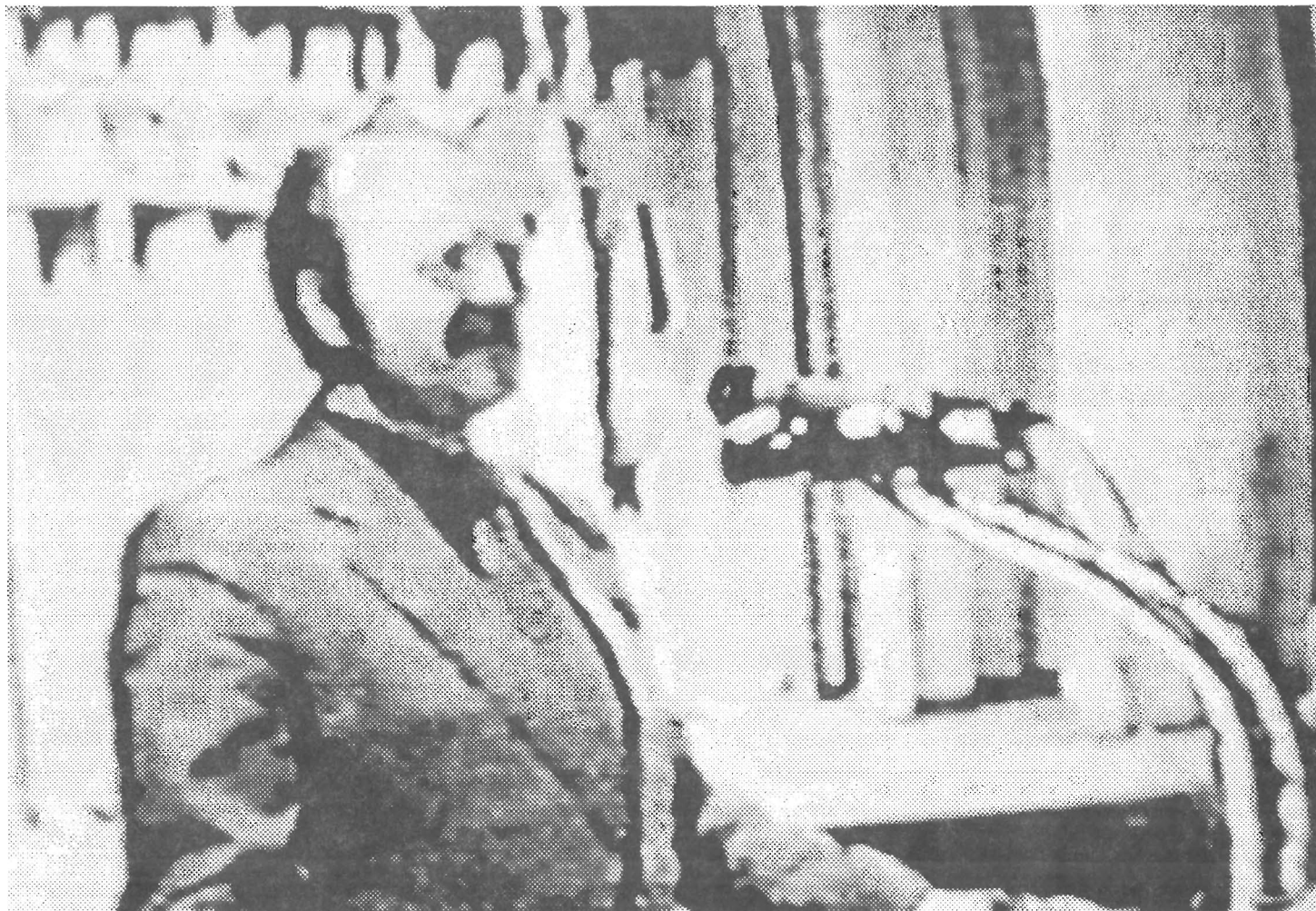
вже видавала себе за столицю "правової держави". Заважало усвідомити цю істину, насамперед, те, що багато правозахисників у минулому були свідомими комуністами або й партійними функціонерами і не змогли звільнитися від комуністичних догм і стереотипів. І саме ця, намальована нами, аморфність правозахисного руху й призвела до того, що в основу "Деклярації принципів УГС" було прикладено Гельсинський Прикінцевий Акт, III та IV принципи якого визнали непорушність теперішніх кордонів ССРСР, тобто узаконили колоніальний статус України. А це в свою чергу, призвело до того, що УГС боролася лише за перетворення ССРСР в конфедерацію, яка не змінювала визнані Гельсинським Прикінцевим Актом кордони

політичні вимоги УГС, які спрямовані на заміну політичного ладу, не мають нічого спільного з гельсинським "третім кошиком", і саме вони позбавлять нас прикриття, що одразу ж і сталося: УГС не було прийнято до Міжнародної Гельсинської Федерації.

Спроби пояснити, посиляючись на історію тієї ж КПСС, що в політиці беруть не числом членів якоїсь партії, а вмінням цієї партії орієнтуватися в обставинах і чітко визначати свою кінцеву мету та шлях до неї, теж не подіяли.

Опозиційність УГС щодо КПСС та окупаційного уряду одразу ж призвела до кількісного зростання та популярності Співки в народі. Але події в Закавказзі, Прибалтиці, в Басарабії та в Білорусії, а також неухильне зростання політичної

лежність не мали: заміна В. Щербицького на В. Івашка не перетворила УССР в самостійну державу. Такий підхід до справи не робив нам честі в очах тих народів, що наполегливо і відкрито боролися за вихід з ССРСР. І тому полеміка навколо тактики і кінцевої мети УГС почала набувати конфронтаційного вигляду, дискримінаційних заходів з боку Виконкому щодо тих, хто відкрито виступав за Самостійну Україну. Наприклад, варто було автору цих слів на новорічному прийнятті, яке влаштувала в Таланні 27 грудня 1988 року Естонська Партія Національної Незалежності, заявити, що Україна є союзником Естонії в боротьбі за самостійність, як його автоматично позбавили права ще донебуть репрезентувати УГС. А Івана Макара з

Московської імперії. Тим, хто виступав за об'єднання колишніх політ'язнів і переслідуваних у Народний Фронт, що боротиметься за незалежність України, Чільні лідери УГС казали: "Гельсинські Угоди служитимуть прикриттям нашої патріотичної діяльності... А Фронт, що боротиметься за незалежну Україну, ніколи не стане масовим".

При цьому не бралось до уваги те, що

активності українського народу ставили на порядок денний необхідність створення такої політичної організації, що здатна була б очолити нарід у боротьбі як проти комунізму, так і за незалежну Українську Державу.

Мітинги та демонстрації проти партії, зокрема, з вимогою уступити з посади В. Щербицького та В. Шевченко нічого спільного з боротьбою за неза-

допомогою українського відділу радіостанції "Свобода" примусили вийти зі Співки за те, що 29 січня 1989 року підписав у Вільнюсі "Хартію Свободи поневолених народів ССРСР", в якій зазначалося: "... ми вважаємо неприйнятним для поневолених народів не тільки спільне існування в межах імперії, а й федеративний чи конфедеративний устрій". Іван Макар і Богдан Грицай під

тиском інших членів української делегації, підписали "Хартію" не від імені Спілки, а як представники тут же вигаданої ними "Доустановчої фракції УГС", маючи на увазі угаєсців-самостійників. УГС опинилася ні в сих, ні в тих. Авторітет народу, від імені якого виступала УГС, почав падати. Але за чотири місяці до "вільнюського інциденту" з вимогою засудити "конфедерацію" як неможливу форму для повнокровного життя нації і проголосити кінцевою метою УГС Самостійну Українську Державу виступив Іван Кандиба. У невіголошені частині своєї промови на Установчому з'їзді УГС - УРП він підтверджує: "Мої неодноразові пропозиції перед Михайлом Горинем і Вячеславом Чорноволом про заміну цього пункту [про конфедерацію - В.В.] Декларації Принципів УГС на кінцеву мету Самостійності Української Держави закінчувалися безрезультатно. На це мені пропонували створити в УГС фракцію радикалів з такою постановкою питання".

Іван Кандиба відхилив цю пропозицію як таку, що могла нашкодити українській справі: комуністична преса мала б нагоду доводити, що навіть УГС не бажає бачити Україну незалежною, бо тільки купка угаєсців стоїть на самостійницьких позиціях. А це призвело б до дискредитації українського народу в очах цілого світу. Для самостійників залишалася одна надія - дочекатися із повернення із заслання Левка Лук'яненка, котрий будучи головою УГС, в нарисі "Що далі?" виступив не за конфедерацію, а за Самостійну Українську Державу. Щоправда, Іван Кандиба, на знак протесту проти конфедерації як остаточної мети УГС, вийшов 21 січня 1989 року зі складу ВКР, але залишився рядовим членом Спілки, сподіваючись, що разом з Л. Лук'яненком, з яким 20 років тому, ризикуючи життям, створив Українську Робітничо-Селянську Спілку з метою боротьби за Самостійну Україну, зуміє перетворити УГС в партію самостійників...

В історії політичних рухів України останніх 40-ка років навряд чи була надія, яку можна, за значимістю, співставити з тією зустріччю, що розпочалася о 16-ій годині 9 лютого у Львові, на квартирі Григорія Приходька... Іван Кандиба, Григорій Приходько, Іван Макар, автор цієї статті, Павло Скочок, Ан. Щербатюк, Степан Гура, Володимир Максимович, Михайло Горинь та Левко Лук'яненко під час цієї зустрічі остаточно усвідомили, що колишні політв'язні - явище не однозначне. І для багатьох з них Самостійна Українська Держава - якщо не химера, то й не мета. Ніхто з нас, окрім М. Гориня, після приїзду Лук'яненка до Львова, з ним не бачився:

Його місце перебування у Львові чомусь трималося в секреті. Він з'явився у Григорія Приходька разом з М. Горинем, який попередив нас, що на розмову відведено не так вже й багато - три години. І нам нічого не залишалося, як одразу ж перейти до суті справи...

Автор цієї статті стисло виклав причину зустрічі...

Україні потрібна радикальна партія, що поведе нарід до незалежності. Маємо відмовитись від гельсинських принципів як таких, що перешкоджають Україні вийти зі складу СРСР.

Усі учасники зустрічі, окрім М. Гориня, заявили, що стоять на таких же позиціях.

Голова УГС розпочав ставити кожному одне запитання: "Скільки ви знаєте людей, котрі готові стати членами нової партії?" Потім відрухав - і ми почули: "сто - двісті членів - ще не партія!" - "Естонська партія Національної Незалежності має лише сто членів!.. - Коли УГС розпочала свою діяльність, то й десяток членів не мала!"

Але ці слова не було взято до уваги. Автор даної статті спробував закінчити зустріч компромісовим рішенням і запитав: "Якщо в складі УГС на правах колективного члена з'явиться така партія, то чи буде її голова членом ВКР?"

"Такої партії в складі УГС не може бути, - відповів Михайло Горинь. - Це протиречить Статуту!"

Проте саме його відповідь заперечувала не лише статут УГС, але й переднорічну пропозицію, яку він разом з В. Чорноволом зробив Ів. Кандибі - організувати в складі УГС фракцію самостійників.

Після того, як М. Горинь з Л. Лук'яненком дуже розчарувала теперішнього голови ДСУ.

Левко Лук'яненко, як автор "Що далі?" не мав нічого спільного з Л. Лук'яненком - головою УГС.

"Він, - каже про нього Іван Кандиба у невіголошені частині своєї промови на Установчому з'їзді УГС, - в категоричній формі відхилив мої пропозиції. Як же так? Що сталося з ним? - дивується непохитний патріот. - Ми ж ставили з ним питання про вихід України зі складу СРСР в один із самих чорних періодів існування кривавої комуністичної імперії, коли лише за порушення такого питання позбавляли життя. Адже ж і сам Лук'яненко був засуджений до смертної кари, яку вища інстанція в касаційному порядку скасувала... А тепер, коли за такі наміри не тільки не позбавляють життя, а й взагалі не притягають до будь-якої відповідальності... Лук'яненко відмовляється від цього і залишається на платформі досягнення якоїсь химерної конфедерації. Таке було для

мене останньою краплиною терпіння, - з гіркотою в серці зізнається Іван Кандиба, - а тому я 24 серпня 1989 року подав заяву і про формальний розрив з УГС".

У житті, мабуть, найважче дається усвідомлення того, що людина якій ти вірив, на яку покладався, поряд з якою йшов роками, раптом виявляється чужою, випадковим попутником до першого завулка. Таке, на думку Ів. Кандиби, сталося з Л. Лук'яненком. За нашим глибоким переконанням, після повернення із заслання Л. Лук'яненком спинився "на платформі досягнення якоїсь химерної конфедерації" з двох причин...

І перша це та, що до кінця літа 1989 року фактичними головами та ідейними наставниками УГС були В. Чорновіл і М. Горинь.

В. Чорновіл, ім'ям якого в майбутньому називатиметься майже двадцятип'ятилітній відтинок нашої історії - 1965-1989 роки - постійно щодо вирішення національного питання в СРСР стояв на позиціях українського націонал-комунізму, який в двадцятих роках на свою користь фальсифікував думки В. Леніна, намагаючись куцим цитуванням його творів перетворити цього ворога у друга народів. Аби переконатися в цьому, варто прочитати лише декілька сторінок написаного В. Чорноволом 5 серпня 1987 року "Відкритого листа... Горбачову М.С." ("Віднова", 6, 7, с. 277-283) Не у кожного нашого читача є напихваті цей лист і саме тому наведемо лише один абзац, де редактор "Українського вісника" намалював М. Горбачову "ідеальний" національно-державний устрій СРСР: "Національне питання повинне вирішуватися всебічно: і розширенням прав союзних республік в політичному, економічному, культурному житті, включаючи вирішення загальносоюзних і міжнародних справ, і звичайно ж, поверненням національним мовам у повному обсягу державних і громадських функцій. Для цього у конституціях республік треба відновити проголошення національних мов державними і реалізувати це на практиці. Як це зробити, які треба прийняти в Союзі і республіках законодавчі акти і практичні заходи, допоможе досвід ленінської політики "коренізації" 20-их років. Деякі українські закони того часу, підписані такими відомими діячами більшовицької партії, як Петровський і Чубар (наприклад постанови ВУЦВК і Раднаркому УРСР 1925 року 'Про заходи термінового переведення повної українізації радянського апарату' або 1927 року 'Про забезпечення рівноправності мов та про сприяння розвитку української культури'), написані ніби для сьогоднішнього дня" (Там само, с. 281-282).

Гадаємо, не треба доводити, що в цьо-

му абзаці, ніби в краплі води, бачимо "Закон про мови СРСР, що узаконюють таке "рівноправ'я мов", наслідком якого буде зникнення всіх неросійських мов Союзу. Та й у законі від 26 квітня 1990 року "Про розмежування повноважень між Союзом СРСР і суб'єктами федерації", що підтвердив провінційний статус союзних і автономних республік, теж відчувається те, що радив зробити М. Горбачову В. Чорновіл. І, хочимо того чи ні, саме такий підхід до вирішення національного питання в СРСР виправдовує сьогодинське перебування В. Чорновола у складі колоніального Верховного Совету УССР.

Щодо М. Гориня, то він був і "є противником революційних методів досягнення цілі... є прихильником еволюції" ("Самостійна Україна", Торонто, 1989, с. 33), тобто сьогодні виступає тільки за те, за що не б'ють і не ув'язнюють. У січні цього року М. Горинь твердив, що не він, а лише "деякі члени Руху" борються за Самостійну Українську Державу ("за народний парламент", Київ, 1990, ч. 2, с. 3), тому, мабуть, що, на відміну від нього, належить до тієї групи "людей, яка ставить питання проголошення самостійності негайно" ("Самостійна Україна", 1989, с. 34). А 17 травня, перебуваючи у Варшаві, вже як депутат колоніального Верховного Совету УССР запевняв, що Україна проголосить свою державну самостійність через "декілька років... Але, коли вихід Батьківських країн із СРСР, - на думку М. Гориня, - не спричиниться до економічної кризи Москви, відокремлення України принесе цілковитий розпад СРСР", адже, - твердить депутат УССР, - "Україна забезпечує Советський Союз... нафтою залізом і урожайними полями" ("Національна Трибуна" 1990, ч. 20, с. 1). Але, по-перше, ні нафтою, ні залізом Україна СРСР не забезпечує. Та й, внаслідок господарювання союзних міністерів, які розбазарили під промислові об'єкти наші поля, запечичили їх, Україна вирощує хліба на багато менше, ніж Кубань чи Казахстан. Щодо проголошення Україною державної самостійності через "декілька років", то еволюціоністам цього не вдасться. Це можуть зробити лише революціонери, від яких М. Горинь відхрещується і відхрещувався тоді, коли повернувся із заслання Л. Лук'яненко.

Друга причина, що стовхнула Л. Лук'яненка "на плятформу... химерної конфедерації" - це відносна масовість тодішньої УГС. "Масовість", наче кобра, загипнотизувала автора "Що далі?" І він, в ім'язбереження "масовості", не бажав перетворювати Спілку в самостійницьку партію, до якої велике число угаєсівців не вступило б. Є ще одна, не менш важ-

лива, причина, але вже особистого характеру... Левко Лук'яненко в советських тюрмах і концтаборах заморився. І саме тому, мабуть, так легко з революціонерів перейшов до еволюціоністів - та й опинився на лєнінські "плятформі якоїсь химерної конфедерації".

Але якщо Іван Кандиба порвав з УГС 24 серпня 1989 року, то Григорій Приходько опинився поза Спілкою вже 4 березня 1989 року, тобто за 22 дні після зустрічі самостійників з Л. Лук'яненком. І до цього спричинився проект "Програми Народного Руху України за перебудову", яку було оприлюднено 16 лютого. У ній перш за все кидалося у вічі те, що її автори переказували чи доповнювали "Декларацію Принципів УГС". Твердженням, що Рух буде "домагатися справжнього суверенітету України, як і інших республік СРСР" на землю, воду, корисні копалини тощо, автори "Програми" виказували себе як конфедералістів.

Заявою, "що Загальна декларація прав людини ООН (9.12.1948) Заклучний Акт Гельсинської наради 1975 р. та інші міжнародні угоди, ратифіковані СРСР, мають визнаватися повною мірою в нашому житті", Рух проголошував себе організацією, паралельною до УГС. І як б він не визнавав "керівну роль партії в соціалістичному суспільстві", то була б можливість твердити, що проект "Програми НРУ" написали ті, хто створив "Декларацію Принципів УГС". Але, якщо ядром УГС були політв'язні доби так званого застою, то Рух творили ті, хто був співцем доби застою. І лише через це УГС мала перейти в нову якість, тобто стати організацією вищого гатунку, ніж Рух, а саме - політичною самостійницькою партією, якій вже існували в Прибалтиці та Закавказзі. Як тільки 4 березня на засіданні ВКР Григорій Приходько порушив це питання, то, замість відповіді, почув од головуючого: "Приходько, а де твоя заява про вступ до УГС?.. Ти не член ВКР і не маєш права голосу!..". І, хоча ніхто з колишніх політв'язнів, заяв про вступ до Спілки не писав, Г. Приходько перестав вважати себе її членом.

29 квітня радіостанція "Голос Америки" випустила в ефір інтерв'ю з Григорієм Приходьком. Редактор "Українського часу" висловив своє негативне ставлення до Гельсинського Прикінцевого Акту і закликав лідерів УГС перетворити Спілку в патріотично-політичну організацію. Але виконником УГС в своїй заяві від 6 травня ототожнив інтерв'ю Гр. Приходька з "маленькими атаками советської офіційної пропаганди проти активістів українського національно-демократичного [не визвольного - В. Б.] руху". Випущена в ефір українським відділом радіостанції "Свобода" ця заява бу-

ла сприйнята радіослухачам як доказ антипартійної діяльності Гр. Приходька і відштовхнула від нього потенційних членів майбутньої УНП, що розтягло роботу по створенню партії на цілих пів-року. А заявою від 8 травня Пресова служба УГС змусила прикусити язика і український відділ радіостанції "Свобода", бо останні декілька днів підряд отожнювала "Що далі?" Левка Лук'яненка з програмним документом УГС. Самостійницькі ідеї голови УГС заява проголосувала його приватними думками.

З цього моменту почалося ідейне зближення провідників УГС з цільними ініціаторами створення Руху, а відтак і перехід на їх позиції. Але й досі лише канадські українці знають, що задовго до 8 вересня 1989 року "віцепрезидент Народного Руху... членом республіканського комітету по підготовці до 3'їзду" Руху був М. Горинь. І знають з його слів ("Самостійна Україна", Торонто, ч. 3, с. 34). Провідники УГС взяли курс на об'єднання з тими, хто в роки так званого застою допомагав колоніальному режимові винищувати все українське. "Забути все, що роз'єднувало, - вирішили лідери УГС. - Забути політичні й особисті прорахунки ініціаторів створення Руху і об'єднати руки, серця та сили для праці і боротьби".

Та й вже не зважали на те, що деякі з тих рук - нечисті, деякі з тих сердець - трусливі й підлі, а деякі з тих сил - на службі ворожих Україні сил.

Ворожі сили теж раптом стали придатними для обміну думками щодо майбутнього України і узгодження позицій. 4 серпня 1989 року несподівано для багатьох патріотів відбулася зустріч першого секретаря львівського міського КПСС з М. Горинем, Б. Горинем і В. Чорноволом. Про важливість цієї зустрічі для окупаційної влади свідчить той факт, що вже слідуєного дня вся Україна читала статтю В. Базіва "Початок діалогу", в якій, між іншим, писалось, "що при обговоренні республіканського і регіонального госпрозрахунку представники УГС заявили, що вони не піднімають питання про вихід України зі складу СРСР" ("Робітничая газета", 04.08.1989, с. 3). Сьомого серпня 1989 року М. Горинь запевняв автора цієї статті, що слова про Україну в складі СРСР вигадав сам журналіст і зумисне приписав їх представникам УГС. Але ніхто з тих "представників" на скористався пропозицією спростувати "видачу журналіста" з допомогою українського відділу радіостанції "Свобода".

Потім відбувся Установчий 3'їзд НРУ, на якому ті ж самі "представники УГС" проголосували за наскрізь федалістичну "Програму" Руху, бо, зновуж та- ки, були загипнотизовані його масовіс-

ту. Але Рух ніколи не був бойовою організацією. І його масовість пояснюється тим, що він - своєрідне чистилище, куди вступають люди, що пробуджуються для політичного життя, а також ті, хто в роки так званого застою співав осану советському колоніальному режимові. Політизуючись в Русі, люди, як тільки починають усвідомлювати, що в його поміркованих діях їм тісно, переходять в інші політичні структури, які вже відкрито і без компромісово борються за самостійну Україну. Інакше кажучи, Рух тільки початкова школа для політизації народу. І УГС мала б підтримувати лише ті дії Руху, що спрямовані на політизацію народу, а не перетворюватися з елітарної організації в слуняну полонянку аморфного і поміркованого Руху через те, що він масовий. Нагадуємо, що в політиці число не відіграє вирішальної ролі. І це нам продемонстрували в 1917 році більшовики, яких було на багато менше, ніж, скажімо, меншовиків, кадетів чи есерів.

Саме поміркованість наших "масово-аморфних" організацій тримає українців позаду багатьох поневолених народів СРСР. Про це дуже вдало висловився у невіголошені частині своєї промови на Установчому з'їзді УГС - УРП Іван Кандиба. "Ми дожилися до того, - каже він, - що нас почали ігнорувати балтійці, які покладали на нас великі надії, таке ж ставлення до нас створилося у народів Закавказзя і навіть у білорусів і молдаванів. Перечислюючи визвольні рухи в імперії, балти ставлять Україну або після Білорусії і Молдавії, або взагалі замовчують її". До слів Ів. Кандиби додамо, що через цю "масову" поміркованість під штандартами Руху на нас не звертає увагу і преса вільного світу.

Нам можуть закнати в необ'єктивності щодо оцінки Руху, адже сам його голова, Іван Драч, на весь світ заявляє, що не бачить для України іншого шляху, окрім виходу зі складу Союзу. Аби заперечити з нашим майбутнім опонентам, тобто довести, що поет Іван Драч як був комуністом-федералістом, так і залишився ним після виходу з КПСС, зачитуємо його свіжі міркування щодо майбутнього України і вкажемо на джерело цих міркувань. В одному з останніх своїх інтерв'ю він твердить: "Справжній союз можливий тоді, коли всі республіки, які хочуть відділитися, вийдуть із союзу. Отже - спочатку відокремлення, суверенітет, відособлення, котре не буває без національної ейфорії, і тільки тоді - добровільний союз незалежних народів ВІЛЬНИХ РЕСПУБЛІК". Та й закликає Росію першою вийти з союзу, щоб таким чином дати змогу вийти іншим республікам ("Літературная газета", 11.04.90)

Найбільшим ворогом всіх народів Російської імперії був В. Ленін. А щойно наведені міркування Ів. Драча - плагіат ленінових настанов щодо поневолення народів. 12 травня 1917 року В. Ленін повчав комуністів: "Чому ми, великороси, ... повинні відмовитися від визнання права на відокремлення Польщі, України, Фінляндії?.. Це їх повне право. Але... для посилення інтернаціоналізму не треба повторювати одних і тих слів, а треба в Росії наполягати на свободі відокремлення пригноблених націй, а в Польщі підкреслювати свободу з'єднання. Свобода з'єднання передбачує свободу відокремлення. Ми, росіяни, повинні підкреслювати свободу відокремлення, а в Польщі - свободу з'єднання" ("ПЗТ", т. 31, с. 415-416). Нам залишається лише додати, що Україна не Польща і саме тому І. Драч одноразово виступає за "відокремлення" і за "добровільний союз". Адже він сьогодні демократ. А за словами того ж В. Леніна, "ні один демократ не може... заперечувати права України на вільне відокремлення від Росії: якраз беззастережне визнання цього права одно тільки і дає можливість агітувати за вільний союз українців і великоросів, за добровільне з'єднання в одну державу двох народів" ("ПЗТ", т. 32, с. 333). Пропагуючи "добровільне відокремлення" в ім'я "добровільного" "з'єднання в одну державу", Ів. Драч заявляє: "Вільна Україна не може бути без вільної Росії" ("Літературная газета", 11.04.90). А це "вільний переклад образливої для кожного свідомого українця ленінової "аксіоми": "При єдиній дії пролетарів великоросійських і українських вільна Україна можлива, без такої єдності про неї не може бути й мови" ("ПЗТ", т. 24, с. 125). Будь-які коментарі тут зайві. Нагадаймо лише про старе, як світ, застереження Гомерової Касандри: "Бійтесь, дайтеїці, ахейцях, що дарунки приносять..."

Але перехід провідників УГС на позиції Руху не поклав край сподіванням Григорія Приходька, що Спілка Врешті-решт перетвориться в самостійну партію, яка йтиме попереду Руху і стане елітарним авангардом народу в його боротьбі за Самостійну Українську Державу.

І першого жовтня через Дмитра Мазура він передав Л. Лук'яненкові проект програми майбутньої УНП і пропозицію об'єднати зусилля для створення партії. Цю пропозицію не було прийнято. І 21 жовтня відбувся Установчий Збір УНП, членом якої став Іван Кандиба.

Але чому? Адже в своїй програмі нова партія "відстоює право українського народу на незалежне державне існування і проголошує своєю метою відокремлення Української Народньої Республі-

ки в етнічних кордонах", тобто бореться за те, до чого прагне й Ів. Кандиба... Той факт, що І. Кандиба залишиться за межами УНП, пояснюється його особистим ставленням до того, якою має бути за обсягом програма будь-якої серйозної партії. Програма УНП викладена тезисно і займає рівно дві сторінки машинопису. Іван Кандиба переконаний прихильник розгорнутої деталізації програмних положень. Тезисність Програми УНП, на думку І. Кандиби, - свідчення поспішного творення партії, що, на його погляд, нічим не може бути виправданим. Після Установчого Збору УНП Іван Кандиба ще майже півроку творив детально розгорнуту програму боротьби за Самостійну Українську Державу.

Але ж, запитують нас, чи варто було напередодні перетворення УГС в партію, що теж проголосила своєю метою боротьбу за створення незалежної Української Держави, створювати ще й ДСУ, адже це, як і існування УНП, розпорошує патріотичні сили?

Почнемо з того, що член УРП сьогодні називають свою партію "другою парламентською партією України". Це - неправда. Українського Парламенту немає. Є провінційна колоніальна рада, що називається "Верховним Советом". У цьому "советі" з 450 радників 380 комуністів. КПУ - назва провінційного підрозділу КПСС, тобто не партія, адже членів КПУ не існує, є лише члени КПСС. Двопартійний парламент ми мали б сьогодні лише за однієї умови - якби Україна була незалежною комуністичною державою. УССР - не держава! І участь дванадцяти республіканців у роботі колоніального "Верховного Совету" є нічим іншим, як визнанням України з боку Української Республіканської Партії складовою частиною советської імперії. А УНП і ДСУ, як і УНДЛ не визнають УССР державою і вважають, що, "Верховний Совет" - колоніальна рада, покликана увічнити перебування України у складі Росії, яка в кінці 1918 року окупувала Україну. ДСУ і УНП борються за утворення національних Збройних Сил, які стануть гарантом перетворення УССР з колонії в незалежну державу. І закликають молодь бойкотувати призов до совєтської армії.

УРП разом з Рухом, як засвідчує 24 число "щотижневого Інформаційно-публіцистичного бюлетеня Львівської обласної організації УНП" за 22 травня, вимагають від військового командування гарантій, що молодь з України не відправлятиметься в інші республіки СРСР. Але "молодь відправляється в Середню Азію або в Литву". І те, що "старанням Президії обласної Ради", членами якої є уерупівці, "та Руху від 21 травня на призовний пункт у Львові повинні

допускати громадські спостерегачі", не покладе край відправленню української молоді в чужі республіки на горе іншим народам, бо обласні совети Рух до советського війська не мають ніякого відношення. Навпаки, міністр оборони СРСР здатний протягом декількох годин мобілізувати і відправити в Середню Азію чи Литву всіх львівських депутатів разом з їх виборцями. І тоді у Львові залишаться хібащо члени УНП і ДСУ які бойкотуватимуть накази міністра оборони СРСР.

УНП та ДСУ надто схожі за тактикою і програмами партії, бо стоять на позиціях ОУН і відкидають, на відміну від УРП і Руху, будь який компроміс з окупаційною владою та комуністами.

Розуміючи, що советська імперія опинилася на краю безодні, лідери УНП і ДСУ, Гр. Приходько та Ів. Макар орієнтують своїх соратників на дії, які не дають імперіалістам відступити бодай на один крок від безодні і які спрямовані на те, аби імперія скотилася в безодню. Обидві партії орієнтують український нарід не на допомогу заходу в боротьбі за волю, а на допомогу патріотично-націоналістичних сил поневолених народів СРСР і на еміграцію цих народів. Обидві партії вважають, що тільки спільні дії і взаємодопомога народів СРСР змусять Москву піти шляхом до своєї загибелі. Лідери ДСУ і УНП встановили тісні зв'язки з відповідними патріотичними партіями в Прибалтиці та Закарпатті. Обидві партії, по суті, виступають єдиним фронтом з УНДЛ і УХДП, які теж не визнають Верховний Совет УССР законним і УССР державою.

УНП, ДСУ, УНДЛ і УХДП разом, як фронт, - масова організація, але не угордівська щодо окупаційної влади, а патріотична.

Саме тут нас можуть запитати, чому, по-перше, ДСУ і УНП, не маючи розбіжностей, окрім ставлення щодо обсягу програми, 7-8 квітня не злилися в одну партію, адже делегатами і гостями як Установчого Збору ДСУ, так і Другого (Надзвичайного) Збору УНП були одні й тіж люди, і президії обох зборів сиділи під "портретами видатних борців за українську державність від князів Володимира Великого, Данила Галицького й Гетьмана Ів. Мазепи до М. Міхновського, С. Петлюри, Є. Коновальця, С. Бандери і Р. Шухевича-Чупринки", тобто обидві партії стоять на спільній ідейній платформі? І, по-друге, чому "Ленінська молодь - Молода Галичина" відбулася щодо зборів УНП і ДСУ заміточкою - жартом, як про щось негідне серйозної уваги, а до Установчого збору УХДП на Львівщині поставилася дуже прихильно, хоча автор цієї статті називає УХДП і УНДЛ союзниками УНП і ДСУ в боротьбі

за відновлення Самостійної Української Держави?

До того, що сьогодні маємо дві однакові партії - УНП і ДСУ, спричинилася заява Виконкому УГС від 6 травня 1989 року з приводу інтерв'ю Г. Приходька "Голосу Америки". Як ми вже писали вище, в цій заяві інтерв'ю було ототожнено з "шаленими атаками советської офіційної" преси й "пропаганди проти активістів українського національно-демократичного Руху".

Григорій Приходько не вистачило року, аби ліквідувати вакуум, якого створила навколо ця заява, адже авторитет її авторів для багатьох українців поза сумнівами. І саме тому в ДСУ пішли ті, хто не зумів звільнитися від навіяного відчуження щодо Г. Приходька. Як тільки це відчуження шезне - матимемо одну партію на чолі з двома випробуваними провідниками Гр. Приходьком і Ів. Кандибою.

Щодо другого запитання, то відповіді на нього теж не важко.

Советські органи масової інформації завжди замовчують або критикують лише тих людей чи організації, які становлять найбільшу загрозу для режиму. Не визнаючи законними саму УССР та її "уряд", УНП і ДСУ стоять в тотальній опозиції до режиму. Критикувати програми і кінцеву мету цих двох партій - не що інше, як допомога їм у справі поширення впливу на маси. У програмі УНП, наприклад, немає нічого, під чим не підпишеться кожний патріот України. І саме тому, аби відштовхнути від цієї партії політично свідомих українців, Ів. Драч в "Літературній Україні" від 23 листопада 1989 року заявив, що УНП "брязкає зброєю", бо має намір добиватися "легалізації приватної зброї", а також прийняття закону про зброю. Виступаючи від імені НРУ І. Драч так оцінив появу УНП: "Скомпроментувати і Рух, і письменників, і благородні починання Перебудови - ось потаємний сенс "регламентаторів застосування зброї та її калібру", бо, за глибоким переконанням І. Драча, "тільки силою слова, силою духовності можна щось здійснити на цьому світі, а музика зброї давно дискредитувала себе" ("ЛУ." 23.11.1989).

Але ж "закон про зброю", яка є силовим гарантом демократії і свободи, - це те, що обіцялося народові В. Леніном у 1917 році перед жовтневим переворотом, бо зброя в руках народу - "умова успішних... реформ на користь трудящих" ("ПЗТ", т. 32, с. 25). А в "Державі і революції" В. Ленін відстоював марксистську тезу про заміну війська загальним озброєнням народу, бо саме зброя в його руках є гарантом демократії і свободи ("ПЗТ", т. 33, с. 8, 9, 25, 29, 42, 48, 89-90). Якби Тимчасовий Уряд Росії

дав зброю народу, більшовики ніколи б не прийшли до влади. Ів. Драч, вважаючи себе лєнінцем, розуміє, що, вимагаючи закону про приватну зброю, УНП полегшить українському народові шлях до Самостійної Держави. І лише через це нав'язує цій партії "брязкання зброєю", бо народ вже давно забув про обіцянку В. Леніна. Не визнаючи законності "уряду" так званої УССР, ДСУ і УНП не визнають і законів УССР, тобто ведуть пропагандистську війну з окупантами, яка врешті-решт призведе до відновлення Української Держави. Щодо УХДП, то вона, хоча й бореться за вихід України зі складу СРСР, визнає "уряд" УССР законним, бо, як записано в її Статуті, "діє в рамках законодавства" і через п'ять років візьме участь у виборах, аби через парламент проголосити самостійну Україну.

УНП і ДСУ візьмуть участь у тих виборах, які відбудуться після того як нарід розвале імперію.

Щодо УНДЛ, то вона борячись за відновлення УНР, стоїть за поступовий демонтаж СРСР, тобто, фактично, визнає теперішній "уряд" УССР. "Спочатку Рух виконає свою програмну мету - досягнення справжньої федерації, потім УГС - справжня конфедерація, а тоді й Ліга виконає своє призначення" - відродить "багатопартійну" Українську Народню Республіку. З двох зол, кажуть росіяни, слід вибирати менше. УНП і ДСУ, як бачимо, зло набагато більше, бо не бажають мати нічого спільного з окупаційними законами і так званим "парламентом", в якому беруть участь 12 членів УРП. До речі, про перетворення УГС в УРП позитивну статтю під наголовком "Нова партія" оприлюднив 4 квітня "Вечірній Київ". І хоча 16 травня "Радянська Україна" спробувала критикувати УРП, вслід за нею прихильно заговорили "про новостворену" партію інші газети. Адже УРП, маючи на меті самостійну Україну, визнає таку псевдодержаву, як УССР. Поява в Україні УНП і ДСУ свідчення того, що в народі нарастають кількісно сили, які не бажають більше жити в колонії і боряться за відновлення держави, в парламенті в якій будуть лише представники українських партій. Сьогодні члени УНП і ДСУ не виступають на засіданнях українського парламенту, бо такого ще не має. Український парламент з'явиться лише в Українській Самостійній Державі.

7-8 квітня наш нарід опинився біля воріт своєї державності, тому що з'явилися УНП і ДСУ, які закликають сміливців-патріотів розчинити ворота - і стати народом незалежної держави.

ВИСТУП:

на з'їзді УГС

Іван Кандиба

Шановна Президіє З'їзду!
Шановні делегати і гості!

Від імені Всеукраїнського політично-го об'єднання Державна Самостійність України, яке маю честь очолювати, вітаю Ваш з'їзд та бажаю найбільших успіхів у його роботі на благо нашої багато-страждальної Матері—України!

УГС доживає свої останні дні, а тому Ви, і я разом з Вами, як її хоча і колишній, але член-засновник, повинні дати оцінку пройденого нею шляху.

Членом-засновником її первісної назви—Української Гелсінської Групи я став внаслідок моєї телефонної розмови, що відбулася 9 листопада 1976 року з ініціатором її заснування Миколою Руденком, який мешкав тоді у Києві (особисто не міг бути присутнім з-за того, що перебував під т.зв. гласним адміністративним наглядом—домашнім арештом в пос. Пустомити, що за 20 км від Львова).

Тоді були трохи інші часи і УГГ мала іншу спрямованість—вона була лише правозахисною організацією і діяла майже підпільно.

Та незважаючи на таку поміркованість її мети, уже через кілька місяців після її заснування сатрапи Брежнєвської деспотії в особі КГБ почали репресії проти її членів.

Першими їх жертвами стали 7 лютого 1977 р. голова УГГ Микола Руденко і член Олекса Тихий. За ними по одному, по два були репресовані всі решта членів УГГ, а 24 березня 1981 року в мій особі був арештований останній її член.

Фактично ж УГГ зупинила свою діяльність на довгі роки в наслідок арешту в 1980 році найбільш активного тоді її члена в особі Оксани Яківни Мешко.

Та через 8 років, тобто в 1988 році в наслідок старань Михайла Гориня і Вячеслава Чорновола УГГ була повернута до життя і діяльності уже під новою назвою - під назвою УГС з її програмою—Декларацією Принципів.

Лише під тиском громадськості Заходу, в тому числі і, очевидно, бувшого президента США Рональда Регена: мене було дотерміново звільнено із ув'язнення 9 вересня 1988 року останнім із по-

літ'язнів УГС. У ній я виявив такі положення, з якими принципово не міг погодитися. Основним з них було те, що кінцевою метою УГС є створення конфедерації.

Зразу ж напрушувалося питання—з ким? на яких умовах?—з нашим віковичним заклятим ворогом—Москвою? Це по-перше. А по-друге, для того, щоб домовлятися з кимсь про утворення конфедерації (як і федерації), то для цього треба бути абсолютно вільною державою. А ми поки-що, на великий жаль, своєї держави не маємо. Про неї не можемо поки тільки мріяти, за неї ще треба наполегливо боротися.

Мої неодноразові пропозиції перед Михайлом горинем і Вячеславом Чорноволом про зміну цього пункту Декларації Принципів УГС на кінцеву мету—Самостійність Української Держави закінчувались безрезультатно. На це мені пропонували створити в УГС фракцію радикалів з такою постановкою питання.

Їхню пропозицію я відхилив, бо прийняття давало б поживу для глузувань над нами зі сторони наших "опікунів", нашим заклятим ворогам із КПСС-КГБ або із КГБ-КПСС, якщо хочете.

Після такого неуспішного для мене результату переговорів я заявив, що не зможу проводити лінії УГС за такою програмою і поставив питання про виведення мене з ВКР, куди мене було введено ще до мого звільнення із ув'язнення. Із ВКР мене було виведено, а в УГС я залишився рядовим членом, не втрачаючи надії на успіх.

Я чекав на повернення з заслання тодішнього мого найближчого друга Левка Лук'яненка з надією, що мені вдасться заручитися його підтримкою про заміну пункту про конфедерацію на віднову Самостійності України або про створення нами обома найсерйознішої політичної структури, яка б ставила своєю метою створення тільки і тільки Само-стійної Соборної України.

Дочекався повернення Лук'яненка та дуже розчарувався—він в категоричній формі відхилив мої пропозиції. Як же так? Що сталося з ним? Ми ж ставили з ним питання про вихід України із складу СРСР в один із самих чорних періодів існування кровавої комуністичної імперії, коли лише за порушення такого пи-

тання позбавляли життя. Адже і сам Лук'яненко був засуджений до смертної кари, яку вища інстанція в касаційному порядку скасувала. А з груп 20 чоловік, що були арештовані з півроку після нас—робітників Львова під назвою Український Національний Комітет (УНК) за постанову такого питання двох—Грицину і Ковалю кати із КПСС-КГБ таки позбавили життя. Й взагалі не притягають до кримінальної відповідальності, то Лук'яненко відмовляється від того і залишається на платформі сягнення якоїсь химерної конфедерації.

(На цьому член Президії з'їзду М. Горинь при підтримці голови Президії Л. Лук'яненка перервав мій виступ. - І.К.)

Таке було для мене останньою краплею терпіння, а тому 24 серпня 1989 року подав заяву і про формальний розрив з УГС.

Мені було соромно навіть числитися її членом та визнавати про це перед сторонніми. Хоча на той час УГС проводила якусь корисну для поневоленої України роботу. Влаштували мітинги, вона тим самим згуртовувала широкі маси людей, чим політизувала їх, виводила їх із мертвої сплячки, із стадного становища, до чого довела їх "сама демократична влада усіх часів історії людства".

Але таку роботу могли успішно проводити наші молоді друзі—такі як Ігор Деркач, Тарас Чорновіл, Олег Вітович та інші у Львові, чимало подібних їм є вже в Києві та інших центрах України—ці поки що каптали, а генералам в УГС вже не було що робити. Треба було створювати серйознішу структуру, що я і пропонував їм. Та наші генерали чомусь продовжували сидіти на капральських посадах аж поки їх не змусили зрушитися з насиджених мість нові обставини.

Такою новою обставиною було утворення могутнього Народного Руху України за перебудову, який своєю динамічною силою цілком поглинув, паралізував УГС, і лише тоді нашим генералам прояснилося, лише тоді вони побачили, що своєю близкорукою політикою вони опинилися в безпросвітному провалі.

Почалася довга і нудна робота на вихід із цього провалля і нарешті дійшли

до сьогоднішнього дня. А чи знайдено потрібний вихід із того кризового становища, то покаже найближче майбутнє.

У всякому разі внаслідок такої політики, а якщо точніше, то майже ніякої серйозної політики взагалі не було, а навпаки, відчувалося і досі відчувається якесь загальне політичне туподумство. А від цього дуже багато втратила поневолена Україна як у внутрішній, так і на міжнародній арені. Ми дожилися до того, що нас почали ігнорувати балтійці, які покладали на нас великі надії, таке ж ставлення стало до нас в народі Закавказзя і навіть в білорусів та молдаван.

Так, перераховуючи визвольні рухи в імперії, балти ставили Україну або після Білорусії і Молдавії, або взагалі замовчували її.

Замість того, щоб безперервно наступати, йти вперед, керівництво УГС не тільки топталось на місці, а й часто відступало, здавало свої позиції. Тих, хто дивився вперед, хто хотів йти в ногу з духом часу і тим самим виходив за межі повноважень УГС, то керівництво ос-

танням наваляло карало непокірних. Так сталося з Іваном Макаром, який на одній із Балтійських конференцій порушив повноваження і приєднався до тих представників інших поневолених народів, які проголосували за повну державну Самостійність.

Внаслідок такої політики керівництва УГС Україна відстала у своїх визвольних змаганнях мінімум на один рік.

На мій погляд керівництво УГС допустило ще одну дуже серйозну політичну помилку. Вона виражається в тому, що замість того, щоб йти вперед, очищатися від всіляких сумнівних елементів і тим самим піднімати ідею нашого визвольного руху, ідею побудови Самостійної Соборної України на вищій рівень, вони пішли на зближення, і ще гірше те, що вони вважають таке за честь для себе, з вихованцями наших найлютіших ворогів—катюг Брежнєва-Щербицького, такими, як І. Драч, Д. Павличко, Р. Братунь, Р. Лубківський та подібним їм.

Для них, які для їхніх духовних батьків, національно-визвольний рух в Західних областях України 40-50-х років -

цей безприкладний в історії людства всенародний подвиг, героїзм цілого краю, для них не що інше, як кривава бандерівщина, та зате свята для них була кривава сталінщина-берієвщина та й застійно-злочинна брежнєвщина.

Для них наші найкращі державні і політичні діячі, такі як Іван Мазепа, Симон Петлюра, Євген Коновалець, Степан Бандера, Дмитро Донцов та інші—це ті, вимовляючи яких, тільки вуста брудніші.

Для них УССР—це ідеал, а тому для них іншої України не потрібно, як це розпинався перед т.зв. перестройщиком, а по суті неосталіністом-брежнєвцем Горбачовим в день приїзду останнього до Львова 21 лютого 1989 року письменник Р. Лубківський в той час, коли Ірина Калинець, Іван Гель, брати Богдан і Михайло Горині, я та інші були ізольовані на весь період перебування "дорогого гостя" у Львові.

Коли кращих патріотів України—Василя Стуса, Івана Світличного, Левка Лук'яненка, Олексу Тихого, Юрія Литвина, Валерія Марченка, Михайла Гориня, Івана Геля, подружжя Ірину та Ігоря Калинців та багато сотень інших нізачо насильно позбавляли на довгі-довгі роки батьківщини, а частина з них, В. Стус, Ю. Литвин, О. Тихий, В. Марченко, гинули в концтаборах смерті ім. ЦК КПСС, то Драчі і Павлички—найвірніші слуги наших катів—розгулювали по Європі та Америці, в тому числі удостоювалися честі бути посланнями до ООН.

(Тут бракує рядок з тексту - ред.)

...імперії Леніна в тому, що Вільна Україна можлива лише при єдиній дії пролетарів великоросійських та українських, що є найбільшою для українців образою, приниженням, а для них ці слова є і на сьогодні найбільш актуальними.

Ніхто зі згаданих вірних слуг наших генеральних катів і не подумав про каяття перед поневоленою Україною, перед українським народом за їхні тяжкі злочини. Адже вони майже нічим не відрізняються від своїх духовних батьків.

Це ж вони отримували отруту від своїх духовних батьків поетично прикрашували та вприскували десятиліття нашим дітям, цим найніжнішим істотам, яких поробили вічними духовними і моральними каліками, які виступають зараз проти всього рідного, цураються всього свого, в тому числі й мови. Чим не кати оці Братуні, Драчі, Павлички та

інші?

Але вони не тільки не каються в своїх злочинах, а й ображуються, коли їм в чомусь справедливо дорікають. Так, наприклад, на одній із зустрічей у Львові перед виборцями Івана Драча запитали чомуце він в передмові до книжки Миколи Хвильового так тяжко образив наших найкращих державних і політичних діячів, то замість того, щоб вибачитися, Драч почав обвинувачувати цих людей в неуцтві, що вони ніби перекутили суть його слів і т. п. А як же, пане Драч, інакше розуміти оце ваше "бруднення вуст" як не тяжка образа, паплюження, обплювання всього нашого найчистішого, наших найкращих державних і політичних діячів?

Так, вони не були ленінцями-сталінцями, хрущовцями і брежнєвцями, не були і щербицькими-горбачовцями, як ви, Слава Богу, що вони не були ними і не подібні на них і в тому наша Гордість, наша Честь, наше Спасіння!!!

Наші друзі із УГС не тільки приютили біля себе згаданих перекінчиків, а й вважають за цілком нормальне для поневоленої України явище, коли вони очолюють народний Рух України, товариство мови ім. Шевченка, очолюють письменницькі філії та являються редакторами журналів.

І не лише це. Наші друзі із УГС хочуть бачити їх ще й на президентському кріслі. Чи не ганебно таке для України?

Не можу промовчати і про ставлення до виборів. Якщо сам факт участі у виборах або їх бойкотування є дискусійним, то те, що І. Драча було висунуто при явному сприянні керівництва УГС у Львові, в серці Цитаделі, цього нашого П'ємонту, щоб у ньому Драч мав можливість "бруднити вуста", то являється не тільки неправильним, а й ганебним для Львова та львів'ян. Чому ж цей ново-спечений "патріот" не висунув своєї кандидатури в рідні Київщині чи в Донбасі, де так явно бракувало демократично настроєних, свідомих українців, як що він себе вже таким вважає.

Подібне можна закинути і нашому шановному Левку Лук'яненкові, який поїхав за певним мандатом у Івано-Франківськ, покинувши на з'їдження шакалів рідну Чернігівщину.

Дуже і дуже сумно і болісно говорити про все це, але мушу, бо замість того, щоб підніматися все вище і вище, ми падаємо.

На великий жаль, до одного із таких

епізодів можна віднести і приєднання до заяви "Літературної України" від 8 березня 1990 року одних із найбільших наших авторитетів М. Гориня, Л. Лук'яненка, яким чомусь дуже захотілося бачити на Україні самостійну компартію.

Дуже дивно, чого це їм захотілося турбуватися за долю тих вірних прислужників кровавого Кремля, руками яких останній протягом 70-ти років катував, фізично і духовно нищив і нищить, грабував і грабує нас по сьогодні, замість того, щоб поставити питання про визнання КПСС і її філії в Україні поза законом, як партію, ідеологія якої була і є антигуманною і аморальною, а практика лише злочинною на протязі всіх часів її деспотичного панування, в тому числі і тепер.

Чому не поставити питання про визнання цієї злочинної партії поза законом та переслідувати її в кримінальному порядку та поставити її під ганебним стовпом історії, перед всенародним Судом!

на закінчення хочеться хоча б коротенько поділитися з Вами моїм досвідом по створенню Всеукраїнського політичного об'єднання Державна Самостійність України, та викласти її суть.

Не знайшовши морального і духовного задоволення в УГС, я залишився безпритульним і цілком самотнім. Після довгих, наполегливих і нелегких шукань мені пощастило знайти той мінімум людей, з якими можна було створювати політичну структуру, яка узгоджувалася з моїми переконаннями, з моїми прагненнями і, ввожаю, з крайньою для поневоленої України потребою.

Нарешті дійшло до фінішу, який виразився в тому, що 7-8 квітня було проведено Установчі Збори, на яких затверджено програму і статут ДСУ, обрано Головну Раду із 15 чоловік, вирішено видати журнал "Самостійна Україна" та газету "Поклик Волі" та прийнято ряд резолюцій і зрерень.

Про мету ДСУ говорить сама її назва. ДСУ цікавляться і вступають в неї ті особи різного віку /від наймолодших до найстарших/, а також різні за освітою, які найбільше були віддані Україні, найбільше боролися за неї та найбільше страждали за неї, а також ті, які хочуть найбільш віддано боротися за Самостійну Україну, які вважають існуючу владу незаконною, окупаційною. Це люди, які

ніколи і нічим себе не скомпроментували і різні за своїм соціальним і освітнім станом. Це селяни і робітники, службовці та інтелігенція /вчителі, інженери, науковці/, за освітою від середньої до вищої.

За своїм ідейним спрямуванням програма ДСУ близька до програми ОУН. Вожді ОУН, як і УПА, для нас кращі сини України, а національно-визвольний рух 40-50-х років оцінюємо як одну із найсвітліших сторінок нашої історії.

ДСУ є абсолютно ні від кого незалежне об'єднання. Будемо співпрацювати з усіма групами, політичними структурами в Україні і за її межами, в тому числі і в діаспорі, які вважають, що в сучасній Україні існує чужа нам окупаційна незаконна влада і які борються за створення Самостійної Соборної України.

Хоча від Установчих Зборів минуло всього лише три тижні, в ДСУ вступило уже понад двісті чоловік. Уже мається та мінімальна база, на якій можна вести активну політичну діяльність.

Нам чужий екстремізм і будь-яке насильство. Ми ставимо досягнення нашої мети мирним, демократичним способом, а якщо й іншим—то тільки тоді, коли якісь об'єктивні обставини змусять нас до такого.

На цьому хочеться попрощатися з УГТ-УГС, з нашим, в тому числі і моїм, дітищем. Як там не було, та все таки УГТ-УГС вписали світлі сторінки в золотий фонд нашої історії. Вважаю, що наші довгі тюремні митарства не пропали даремно.

А те, що ми не разом, то вважаю це не з моєї вини і, як на мій погляд, то це мені вдалося тут довести.

Звичайно, поневолена Україна вимагає від нас повної єдності, бо в цьому наша сила, в цьому запорака найшвидшого звільнення зпід віковичної неволі та побудови нашої Самостійної Соборної Держави.

Закликаю всіх, кому дорогі наші ідеали та найшвидше їх здійснення—до дружби, взаєморозуміння, здорового глузду та єдності!

Бажаю Вашій партії, яку Ви створите, великих успіхів на благородному полі боротьби за Волю, за кращу Долю нашої багатостраждальної Неньки- України!

Слава Україні!

Дякую за увагу!

ДУМКИ:

Гласність чи державність

Роман Зварич

Нова політика "гласности" і "перестройки", започаткована Михайлом Горбачовом заставляє політичних мислителів, спостерігачів політичних процесів в СРСР, передумати критерії, якими досі визначувало цілі і напрямні внутрішньої і зовнішньої політики Москви. Дехто вважає, що цей новий "реформаційний" курс це тільки димова завіса, за якою криється незмінна політика експансії, як хитрий маневр приспати Захід перед дальшою загрозою політичної, а то й збройної офензиви проти нього. Інші, зокрема західні журналісти, захопилися цим новим горбачовським курсом "лібералізації", сподіваючись, що справжні демократичні реформи будуть незабаром уведені в життя Советського Союзу.

Горбачовська програма починає набирати щораз більшої сили в Советському Союзі. Виникає питання, чи цей реформаційний курс зможе захитати позиції тих, які твердили, що справжні зміни, а не лише косметичні, будуть введені в життя лише шляхом революційного розвалу СРСР, його розчленування на національні, самостійні й соборні держави, досі поневолених народів.

Щоби правильно оцінити горбачовську ініціативу, слід пригадати основну аксіому ОУН-АБН: справжня воля для народу вимагає, як передумову, створення суверенної, самостійної держави, що саме собою—в умовах СРСР—означає розвал імперії, її тотальне заперечення від найелементарніших вартостей, на яких вона досі спиралася, до всяких структур, якими вона увела властиву систему поневолювання. Розвал імперії, згідно з такою визвольною концепцією, можливий лише шляхом синхронізованих революційних повстань на територіях поневолених Москвою народів. Всякі проєкції майбутньої перебудови, які не включають національну незалежність і державність лишають поневолені народи далі в уразливій позиції слабкості. Отже, питання наступне: наскільки співзвучні з програмою національного визволення є горбачовські реформи, вже конкретно подекуди введені в советську дійсність, і які оповіщають такі зміни в СРСР, що не мають прецеденту? Чи програма економічно-адміністративної перебудови (перестройка) і лібералізації-демократизації (гласність) може з часом, етап-

но, завершитися відновленням демократичних, національно-незалежних держав не-російських народів досі поневолених в СРСР?

Основна теза, яку постарасмося довести нижче, є наступна: програма гласности є цілком неспівзвучна з програмою визвольного націоналізму; більше того, цей новий реформаційний курс є найбільшою загрозою для поневолених народів в їх змагу за державність, від оформлення СРСР, як найновішої форми російської імперії. Ця програма реформ є призначена на те, щоби створити політичні та соціо-економічні передумови для нової, хоч "здемократизованої", імперії, в якій не-російські народи далі будуть позбавлені права на національну незалежність, хоч користуватимуться мінімальними демократичними свободами ("людськими правами"), які в суті не загрожують інтегральності імперії. Одним словом, Горбачов шукає способу врятувати імперію, як врятував її Ленін в 1917 році, а в ніякому випадку не до-

пустить до її розвалу.

Чому потрібні реформи?

Рішення ввести реформи може бути обґрунтоване двома факторами. Поперше, режим мусить рахуватися зі зростаючими революційними силами, які набирають стільки сили, що заставляють режим зробити переоцінку своїх пріоритетів, щоб рятувати систему шляхом її докорінної перебудови. Успіх кожного революційного змагу, в тому й національно-визвольного, залежить від його спроможності кинути виклик встановленій нормативній системі вартостей, на якій режим, його політична система в цілому, спирається. Реформи не порушують тієї піраміди сил, а радше підмурують її, бо надають режимові потрібної бази, з якої може виступати, як легітимна влада. В революційній ситуації, реформи є введені, як паліатив, подуманий на те, щоб знизити рівень суспільної напруги. Ціль таких реформ—відчужити підпільний провід революційних центрів, з їхніми максималістичними

вимогами, від народу. Така реформаторська програма дає режимові змогу наново зібрати і зміцнити свої сили. Треба також пам'ятати, що темпо і суть режимних реформ завжди будуть під контролею правлячих верств, а це означає, що—алегорично висловлюючись—попустивши петлю, режим далі лишається в позиції, де може легко її знову стиснути, коли переконається, що реформи йдуть небажаним шляхом.

Програма реформ може також бути мотивована усвідомленням лідерів потреби надати інертній економії життєздатності, допускаючи на більшу участь народніх прошарків в нових політичних структурах, які можна додати до системи без її послаблення. Режим, в такому випадку, надіється, що побільшена участь досі відсталих народніх мас в політичних процесах, санкціонованих режимом, перелиється в досі летаргічну соціо-економічну систему. Народ буде заохочений приймати участь в цих нових політичних та економічних процесах обіцянками більшої свободи і запроєктованою програмою матеріяльних прибутків. Ці обіцянки часто представлені прихованою, а то й відкритою, критикою попередньої політики. Успішність таких обіцянок залежить від того, наскільки режим зможе заманіфестувати перед людьми явний, недовозначний зрив з минувиною, не лише по формі, але й по змісту.

Революційна ситуація не назріє лише тому, що існуючий політичний лад переходить фазу, в якій існуючі шляхи зв'язку з народом є закостенілі і тому існує основне розходження між запроєктованою системою вартостей та актуальних реалітетів. Економія відіграє одну з ключевих роль. Проста, але часом призабута, аксіома, яку Маркс добре вивчив, це історію доказаний факт, що люди не будуть штурмувати барикад, коли їхні шлунки повні. Але з другого боку, сама матеріяльна убогість рідко коли спричинює революційну ситуацію. Потенційний революційного вибуху є значний у суспільстві, яке мало поступовий економічний ріст, після якого несподівано приходить гострий зворот. До часу звороту, люди сподіваються, що економія буде далі рости, і тому вони не є приготовлені на заклик режиму терпіти в нових обставинах, де може бракувати навіть найелементарніших речей для прожитку, до чого вже в минулому привикли. Соціологи називають цей феномен почуттям "відносного позбавлення" (theory of relative deprivation). Згідно з такими теоретичними міркуваннями, можна припускати, що таке

почуття "відносного позбавлення" також може постати в репресивному, тоталітарному суспільстві, в якому режим протягом десятиліть закликав народ витримувати і пережити тимчасові недостатки, бо, мовляв, заповідається рожева майбутність. Спадщина розвіяних надій, нездійснених сподівань і порожніх обіцянок — це готова формула для революції.

Советський модель—нерівна модернізація.

Статус Советського Союзу, як глобальної суперпотуги, завжди був применшений його неспроможністю ефективно конкурувати з капіталістичними індустріяльними країнами, як Японія чи Велика Британія, чи навіть Франція або Італія, які в мілітарному відношенні відстають від советсько-російських мілітарних сил, але щодо економічного та технологічного потенціалу — цілком перевершують, а то й принижують советський модель. Історично, розвиток індустріяльного сектора в СССР завжди був підлеглий мілітарному естаблішментові, його потребам і плянам. Важка індустрія в Советському Союзі була цілковито підлегла широчезному мілітарному комплексові, з його постійними вимогами нових капіталів. А легку індустрію трактувано, як якийсь нефортунний додаток до індустріяльно-мілітарного комплексу; додаток, який в очах Кремлю, на жаль, треба було так чи інакше втримувати, бо він давав людям потрібні товари, щоб вони могли далі працювати в різних фабриках важкої індустрії, які згодом мали б поставити СССР в позицію глобальної неперевершеності.

Незважаючи на те, що Кремль був спроможний кидати свою мілітарну силу по всіх континентах світу і навіть конкурувати з ЗСА (напр., пускаючи ракети у всесвіт), хоч технологічно СССР був позаду, то все таки Москва була примушена імпортувати збіжжя, щоби могли нагодувати своє зростаюче населення і виконати зобов'язання супроти своїх клієнтів-держав з Третього Світу. У висновку, хоч Советський Союз назовні має деякі риси змодернізованого індустріяльного суспільства, то в дійсності, ціла советська система знаходиться в стані банкрутства, бо колишні структурні хиби, які в минулому латати, тепер тріщать і загрожують цілковитим економічним занепадом. Модернізація в СССР в останніх двох десятиліттях просувалася незрівняним, хитким темпом. Тому, що розвиток СССР, як індустріяльної країни, був такий диспропорційний, то ті — колись менші тріски

між важкою і легкою індустріями — тепер зрослись у структурні прогалини, що починають підкопувати давно заплановані проєкти.

Т. зв. "національна проблема"

Ахіллесова п'ята СССР — це боротьба поневолених Москвою народів, які, незважаючи на жорстокий терор, ніколи не зреклись свого права на національно-державну незалежність. Поневолені народи в СССР завжди були неспокоєм, і ватажки Кремлю втримували величезний і фінансово виснажуючий апарат терору та репресій для гноблення тих народів.

Советсько-російські верховоди, після-сталінської доби були неспроможні, або бракувало їм волі продовжувати жорстоку сталінську політику геноциду супроти поневолених народів, хоч етноцид русифікації набрав ще більше рафінованих форм. Натомість, Москва застосувала політику, яку — за американським висловом — можна окреслити як підхід "з морквою-і-патиком": з одного боку гойдала перед очима поневолених "моркву": обіцянки матеріяльного багатства, як винагороду за лояльність і бажання "советизуватися"; а при всіх цих ілюзіях "соціалістичного раю", Москва тримала за плечима великий "патик": суворі репресії якогось вияву національної самосвідомості. Однак, через наростаючі економічні проблеми, "морква" ставала гіркішою та худішою, а тому тінь "патика", стисненого в руках КГБ, росла, наче б чорна хмара. У висліді, кремлівські "експерти" справ "національностей" мусіли знову заглядати в книги першого в СССР "експерта" — Сталіна, і знову застосовувати методи найжахливішого терору. Така перфідна тактика могла бути успішною в короткому пляні, даючи можливість приголомшити уявлених на деякий час, але на довшу мету ця тактика лише відкрила справжню дійсність советсько-російської "національної політики": скрита кампанія, призначена зліквідувати всякі вияви національної свідомості в поневолених народах і перетворення їх на новітніх яничар-вислужників Росії. Отже, навіть ця політика цілком збанкрутувала, бо лише наголосила революційні суперечності в імперії.

Гласність і перестройка — спроба швидкої модернізації

В парі з ростом, хоч млявим, советської економії, Москва могла виконувати свої зобов'язання по лінії зовнішньої політики, і протиставитись ЗСА у фінансово виснажуючому гоні до озброєння. Все таки, СССР був ще далеко від справжнього змодернізованого, інду-

тріального суспільства. Після смерті Брежнєва, Кремль усвідомив, що потрібно започаткувати новий курс політики, зокрема відносно поневолених Москвою народів, щоби привести їх ближче до "советизації", цебто їхньої "денаціоналізації", русифікації.

Тим часом, підростала нова технократична кляса. Ця кляса, хоч горда досягненнями своїх попередників, все таки хотіла поставити ССРСР на вищий рівень. Вона не хотіла чекати, щоби перестарілі жеронтократи брежньовської доби відступили з їх укріплених позицій. Перший сигнал, що наступлять зміни, прийшов не з приходом Горбачова на кремлівський престіл, але багато раніше, коли Юрій Андропов перебрав ідеологічну теку в Політбюрі, після смерті Михайла Суслова. Андропов скористав з цієї позиції, щоби не тільки здобути провідне місце після смерті Брежнєва, але й щоби приготувати ґрунт для приходу до влади Горбачова та ним уосібленої технократичної верстви.

Ця верства вирішила змодернізувати советське суспільство, включити ССРСР до вузького кола країн "Першого Світу" (модерних, індустріялізованих суспільств). Коли приглянемося до західного моделю модернізації, то цей процес проходив через три окремі фази, або "хвилі". Перша хвиля вимагає широкого нагромадження капіталу, за яким слідує швидкий розвиток важкої індустрії. Друга хвиля, яку не раз називають "революцією споживачів" (consumer revolution), починається з перенасиченням важкого індустріального сектора фінансовим капіталом, що його треба перекинути в легку індустрію, бо економія не буде спроможна абсорбувати цей капітал. Третя хвиля, в якій тепер знаходяться великі індустріялізовані суспільства Заходу, є започаткована технологічною революцією, зокрема в засобах масової комунікації та передачі інформації, що вможлиблює зріст продуктивності та індустріальної видатності.

Економічне плянування в ССРСР цілком ігнорувало цей західний модель, наголошуючи виключно розвиток важкої індустрії, як єдиний засіб, що мав би змодернізувати ССРСР, коли, порівняльно, західні, капіталістичні економії розвивалися більше різноманітно, не здаючись виключно на один сектор. Це пояснює чому існують такі прогалини в індустріальному та загально економічному розвитку Советського Союзу. Правдоподібно, горбачовські технократи усвідомили погані наслідки такого нерівного, хиткого розвитку, де цілий економічний сектор залежний від однієї

галузі тієї ж економічної системи. Горбачов і його дорадники рішили перевести всі три хвилі-стадії *одночасно*, незважаючи на те, що згідно з теоретичним моделю, ці хвилі повинні слідувати одна за одною, випливати одна з другої в майже діалектичному розвитку.

Подробиці реформ

В основному, економічні реформи, які кожний лідер Кремлю вважає потрібними, навіть такі "консервативні" елементи, як Єгор Лігачев, є інспіровані бажанням увести елементарні методи й сили "вільного ринку", створити передумови, в яких ці сили зможуть вирости й розвиватися. Ця програма закликає до наступних змін: введення системи цін, що впливатиме з економічного принципу "постачання і вимог" (supply and demand); введення матеріяльних користей для робітників, щоби спонукати їх до більшої продуктивності; застосування нових критеріїв в оцінці видатності продуктивності усіх підприємств і фабрик в Советському Союзі, які наголошуватимуть чистий грошовий прибуток, замість виконання якогось пляну, накиненого бюрократичними органами плянування; звільнення досі недоступних, державою контрольованих, фінансових засобів для користування нижчого ступеня керівників підприємств і фабрик на низьких відсоткових кредитах, що дасть цим керівникам більше свободи робити різні рішення; поширення приватної власності в сільському господарстві, з паралельною ліквідацією, хоч частинно, колгоспної системи. Коротко, хоч ССРСР не перетвориться через кілька діб на капіталістичну країну, то все таки советська економія буде мало що схожа на колишній, традиційний комуністичний модель.

Гласность: ціль сама в собі?

Ясним є, що Москва потребує увести певні реформи у советській економічній побудові (*перестройка*), то натомість політику *гласности* (політичні реформи щодо більшої лібералізації/демократизації) не так легко вмістити у вище наведених аналітичних рамках. Чому ж тоді вводити такі потенційно підривні зміни в політичному ладі, коли основна ціль — це економічна модернізація? Хоч теоретична основа капіталізму осмислена в утилітарним лібералізмом, то все таки індустріялізація в західних країнах, чи навіть в Японії, проводилася шляхом побудови зцентралізованої, вертикально побудованої, ієрархічної системи організації робітництва і технологічних засобів продукції.

У цьому відношенні, треба розглянути декілька факторів. Поперше, Горба-

чов та його "менажери"-технократи усвідомили, що одна з головних причин млявості советської економії — це цілковитий брак всяких спонук, матеріяльних чи інших, для робітників і селян. Це зокрема відноситься до системи сільського господарства, де приватні садиби, що становлять ледве 1% урожайної землі в ССРСР, продукують приблизно 20% всього хліборобського товару. Тим паче, що бюрократичний апарат у відношенні до сільського господарства витворив такий застій в продукційному циклі, що одна третина всього урожаю гниє, заки дійде до ринку.

Якби Москва старалася знову змобілізувати народні маси в безуспішному гоні до індустріялізації, маскуючи це за обінцями рожевої майбутності, що вимагало б збільшення дисципліни і контролю над робітничою та селянською клясами, додаткові нестачі товарів, і більше зусиль від кожного советського "громадянина", то це лише викликало б ще більший цинізм і невдоволення з режиму і підкреслило б існуючі суперечності всередині самої імперіялістичної структури. На сам перед, Москва мусить довести людям, що вона дійсно змінилася, що насправду хоче вести чесну й справедливую політику. Такий показ чесності є потрібний, навіть вирішній, для успіху горбачовської *перестройки* (економічної перебудови для модернізації советської системи), що є головною метою реформ.

Програма *гласности* є подумана в такому аспекті. Горбачов, напр., допустив до нечуваної дотепер критики сталінізму, всіх злочинів цього народобивця. Це дає змогу людям вилити свою лють, що матиме своєрідний очищуючий ефект, цебто, люди матимуть змогу висловити свої жалі, виявити всі наболілі моменти з історії, щоби стало легше на душі. Очевидно, ризик в тому, що поневолені народи скористають з цього, щоби піднести рівень національної свідомості. Однак, цим ризиковним кроком, Горбачов має на меті змобілізувати маси, головню російський народ, для підтримки його програми економічної перебудови ССРСР. Він надіється, що коли дасть людям справжню можливість приймати участь у нових політичних процесах і структурах, то вони матимуть особистий інтерес бути більше працьовитими в економічному секторі, в якому також зможуть користуватися додатковими матеріяльними прибутками, принаймні, як це обіцяється. При цьому, слід підкреслити, що поширення можливостей політичної діяльності на найнижчому рівні в суспільстві ще не

означає, що люди матимуть справжню свободу вибору. Шляхи побільшеної політичної активності ширших мас будуть, правдоподібно, поширювані етапами, хоч може дійти до того, що дозволено буде творити опозиційні партії. Посягання лояльної опозиції, натомість, в нічому не загрожує першенству компартії та її силі, бо всяка "опозиційна" діяльність буде контрольована КГБ і органами партії. Саме існування опозиції, в такому змислі, залежатиме від її "добродія"; отже від існуючої політичної верхівки, якій, принаймні в теорії, ця опозиція мала б протидіяти! *Той, хто попускає петлю, може коли-небудь її стиснути знову!*

Щоби Горбачові вдалося переконати широкі маси населення в Союзі брати участь в новостворених політичних процесах, санкціонованих режимом, він насамперед мусить завалити стіну цинізму, яка постала і росла разом з кремлівською брехнею. Однак, новий вождь советсько-російської імперії винайшов найпростішу зброю, якою може воювати проти цього руйнуючого, нігілістичного відношення майже кожної людини-мешканця у державі, яка дала Орвеллові задум для творення ним змалюваного в книжці «1984» "Великого Брата" (Big Brother). Незважаючи на неймовірність такого ствердження, цією зброєю в горбачовському, реформаційному арсеналі—це "правда"! На диво, Горбачов зумів перетворити "правду" і "щирість" чи "відкритість" ("гласность") в інструменти його особистої сили і в динамічний чинник реформ і змін. Заманіфестувавши бажання говорити відкрито, що досі небувало в Сов. Союзі, Горбачов хоче закарбувати його чистий, безсумнівний зрив з минулим, особливо із сталінським минулим, і тим самим викликати моральне відродження, яке зможе поживити соціо-політичні процеси розвитку в СССР в напрямі до модернізації.

Висновки для визвольних процесів.

Ніякі реформи, які дозволять свободу преси, вислову, релігії і т.п., в жодному випадку не є співмірні з державною незалежністю і суверенністю. Державність—це вартість сама в собі; її не можна звести до рівня якоїсь арифметики свободі, квантативної формули. Зрештою, справжня свобода немислима поза суверенністю. Воля кожної людини-суверена може бути забезпечена лише в умовах державної суверенності, бо вона є еманцією державної волі. Як може людина користуватися справжньою індивідуальною і суспільною волею в колоніальних умовах. Людські свободи і

права є беззмстовні, коли нація в цілому є позбавлена волі.

Ключевим питанням національно-державної незалежності є справа влади, владо-посідання, владо-відвоювання, цебто, легітимне, моральне право володіти. Горбачовські реформи подумані на те, щоби змінити лише деякі, або в крайньому випадку, навіть структурні аспекти існуючої системи, з метою зміцнити цю систему, а не її валити. Революційні процеси, натомість, наголошують діаметрально протилежні вартості, з яких постає цілком протиставний до існуючої структури та влади, революційний, національний центр влади. Ці два полярні до себе центри влади і системи вартостей є цілковито несумісні, тому, що один центр представляє дійсну, узаконену боротьбу за суверенність нації, за владу поневоленого народу, а другий центр—імперіалістичну псевдо-владу з її колоніальними вивісками. Обидва центри і обидві системи вартостей, на яких вони спираються, взаємно себе виключають.

Основний, історією випробуваний, інструмент, яким режим може звузити цю концепційну прірву—це реформи, які є придумані, як засіб замирення, з надією, що послабиться рівень суспільної напруги. Такі реформи стають паліативом, яким режим зможе кооптувати не лише одиниць, але й цілі групи з наростаючого опозиційного руху, зокрема з серед інтелігенції, і тим самим збаламути інших цією нібито новою політикою наявної доброзичливості. Проте, ця програма реформ є стосована у формі погрози: мовляв, якщо цими змінами, які принесуть матеріальні користі, не задовольнитесь, то відберемо все.

Немає сумніву, що Горбачов абсолют-но не має на меті послабити імперію. Він уводить реформи, щоби посилити її, хоч розуміє, який це ризикований курс. Реформи—це двосічний меч. Советська система може вже бути така спорохніла, що ніяк не налагодити структурних хиб в колонах, на яких вона хитається. Проте, революційна ситуація постає не лише із зростанням та інтенсифікацією діяльності революційних сил. Вона потребує розвиватися у відповідних умовах, цебто, коли внутрішні суперечності в системі поволювання такі різкі, що самі випихають наверх революційну поляризацію в суспільстві. Моральне підложжя такої системи може вже бути так спустошене, що люди не вірять в ніщо і корупція просякає кожний відтінок суспільної дії. В такій ситуації, що нагадує ситуацію в СССР, питання реформ може бути перерішене, як "замало,

запізно". Такі реформи лише виразно наголошуватимуть внутрішні суперечності.

Горбачов готовий ризикувати, усвідомивши, що альтернатива, цебто продовження політики своїх попередників, закономірно доведе до цілковитого розвалу системи в цілому. Його словами: *"Перестройка—це остання для нас нагода. Якщо зупинимось, то це буде наша смерть"*. Цей ризик, натомість, зменшиться, якщо революційні сили будуть вагатися і не почнуть діяти проти реформ на кожному можливому рівні. Принципово, підпілля не може навіть створити враження, що старається використати реформи для своїх цілей, як тактичний маневр. Цілі революційного руху завжди мусять бути представлені народові в діаметральній протилежності до всього, що виходить з колоніальних, імперських центрів влади. Якщо революційне підпілля вирішить приймати участь в нових політичних процесах і структурах, як тактичний маневр; творити опозиційну партію, яка ставитиме менше гострі, "мінімалістичні" вимоги (замість самостійності, будуть говорити про "конфедерацію" вільних (sic.), автономних країн), тоді підпілля впаде жертвою приготовленій Горбачовим пастки. Брати участь в нових процесах надає їм потрібного для режиму елементу легітимності, що сам режим не був спроможний витворити.

Замість творити якусь "легальну (згідно з колоніальним правом) опозицію", революційний рух повинен підірвати самі основи імперської влади, вказуючи, що вони в самому корені, цебто в ленінізмі, цілком нелегітимні. Таким чином, Горбачов буде змушений відцуратися не лише сталінізму, але й самого підложжя сталінізму, що походить з ленінізму. В такому випадку він заперечив би основи законності советської влади. А цього він не зробить! Революційна стратегія і тактика мусить постійно наголошувати, виявляти всі суперечності імперії.

Сучасна реформаційна ініціатива Горбачова — це виклик, кинений нам цим надзвичайно небезпечним російським володарем на імперському престолі. В дійсності, Горбачов каже нам, що він не думає, що справа державної самостійності є такою важливою для нашого, віками поневоленого Росією народу, зокрема, коли взяти до уваги матеріальні користі приобіцяні *перестройкою*. Чи він виграє, залежатиме від нашої рішучості не підмінити ідеал самостійництва якимись дешевими, демократичними полегшами. Одним словом, заманіфестувати, що *гласность* не вистачає!

поїздка:

вразіння очевидця

Михайло Гнатишин

Пам'ятаю, коли ще був малим хлопчиком і виступаючи на сцені у старому будинку Організації Українського Визвольного Фронту на десятій вулиці в Нью Йорку, я деклямував: «України я не бачив, в Україні я не був...». Тепер, ці слова, вже лишаються іншим малим хлопчиком деклямувати, бо в Україні я вже був, я відчув і її велич і славу, я бачив її красу.

Мене давно кололо щось, ніби щетина, у моїй душі, щоб поїхати і побачити свою вітчизну. Перебуваючи у тусмівському зимовому таборі і слухаючи про сучасні події в Україні, прийшов я до висновку, що вже прийшов час, щоби поїхати і власними очима поглянути на свою рідну землю, і побачити, як і пережити разом із своїми братами і сестрами в Україні, велич цих подій, які тепер відбуваються в Україні. Який ліпший час на таку подорож в Україну можна було підібрати, як разом відсвяткувати «Живий ланцюг» із великою українською родиною.

Перед виїздом почуття мої були мішані. Я дуже радів, що буду мати нагоду бачити усе те, що мене довгими роками вчили батьки і вчителі але також, очевидно, було трохи сумнівно, що мене може стрічати на рідній землі.

Очікуючи на перевірку у Москві, страх мій збільшився, але раптом відійшов, коли дізнався я, що його не буде. Чекаючи у Москві на літак до Львова, можна було бачити, який дивний російський нарід, як сидючи у ждальні, на кожному столі були попелюшники повні недожурків, а на стінах висіли написи — із забороною курити — ну такий, я ду-

мав собі, російський нарід.

Прилетівши до Львова, хоч уже було по другій годині ночі, не хотілося мені спати. Очі цілком відкриті, бо хотів я якнайбільше побачити з цього славного міста, по дорозі до готелю. В кімнаті також не хотілося спати. Почав свої мандри по місті.

Рано виїхав я з ново-познайомленим приятелем подивитися на «Живий ланцюг». Заїхали ми аж до Долини. Хоч до Івано-Франківського ланцюг не мав тягнутися, люди з усіх сіл цього району масово повиходили із сотками синьо-жовтих прапорів. Усі співали колядки, патріотичні пісні, атмосфера була дуже радісна. Можна було відчувати, що це є сила маси народу. На майже кожній хаті, у кожному селі, майоріли синьо-жовті прапори.

Після відбуття ланцюга люди масово верталися до своїх сіл і у майже кожному селі відбувалися збори для відзначення річниці проголошення самостійності і злуки України в одну соборну, самостійну державу. На зборах в кожному селі і у кожному місті було багато учасників. Не тільки вшановували події 22 січня але також святкували пам'ять великого пророка українського народу, Тараса Шевченка, та споминали Стуса, Тихого, Литвина й інших. Весь нарід разом співав: «Ой у лузі...», «Ще не вмерла Україна», «Боже великий, єдиний» і багато інших релігійних і патріотичних пісень. Бачучи такий розбуджений нарід, в очах з'явилися сльози, а слова в горлі застрягли. Зворушували мене також слова промовців, а особливо голову УХДФ Василя Січка, який говорив, що час радіти ще не прийшов, ми будемо радіти тоді, коли будемо мати незалежну самостійну соборну Українську Державу.

Я був дуже радий бачити, що хоч на один день нарід забув про всі свої щоденні турботи і став разом, як один, у нерушимому живому ланцюзі від заходу до сходу. Це свідчить про те, що нарід єдинає спільна мета — змагання за самостійну нашу державу. Тут, на заході, ми також повинні єднатися, бачучи велич нашого змагання.

Після святкувань лишилося мені ще трохи часу перейти вулицями по Львові і побачити красу цього могутнього, історичного міста. Львів на

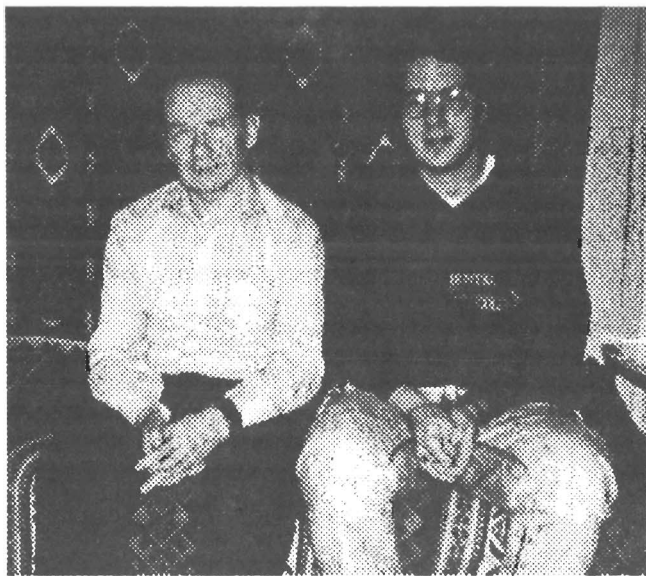

знімках не рівняється до своєї живої краси, дивлячись на нього власними очима. Архітектура, а також і характер міста, є незрівняні. Кров кипить, серце відчуває біль і радість давних і сучасних подій на цій славній землі. Почуття є хвилююче.

У Львові я також мав нагоду зайти до Юрія Шухевича. Ніколи у житті я не думав, що буду мати нагоду зустріти таку видатну особу. Мені пригадалися довгі роки тусмівської акції за визволення Юрія із неволі. Також у розмові з Юрієм, я дуже радів як почув, що він про наші зусилля чув і, що вони допомогли полегшити довгі роки його неволі.

Нема у цілому світі країни, такої як Україна. Де б не пішов у гості хоч самі багато не мають, діляться з усім. Усі українці — одна велика родина. Цей факт ніде не є більш ясним, як і в Україні. Час вже настав, щоби ця велика українська родина мала свій власний дім.

На жаль, мій побут в Україні був за короткий і не хотілося лишати рідної Батьківщини. Коли прийшла хвилина прощатися з Україною, я постановив, що де б я не був, завжди у моєму серці буде частина України, і, що я все буду українцем. Тому раджу всім, по змозі віддати свою рідну землю і запевняю, що якщо вернетесь, будете інакшою людиною — напевно кращою, бо Україна людиною відсвіжує, неначе цілюще джерело.

вісті з терену:

діяльність ТУСМ

Члени ТУСМ і СУМ демонстрували в обороні Степана Сапеляка

Члени ТУСМ і СУМ демонстрували в понеділок, 2 серпня 1989 року в полудневих годинах перед советською місією до Організації Об'єднаних Націй в Нью Йорку в обороні поета Степана Сапеляка, що його раптово "завербувала" у Харкові советська армія! у вівторок, 22 серпня він мав бути висланий на три місяці до Чорнобиля на працю в 4 Блок, де тому чотири роки сталась відома всім страшна атомна аварія.

З великими написами: "Незалежність Україні", "Звільніть Сапеляка", і з п'ятдесять синьо-жовтими прапорами демонстранти, які прибули з Нью Йорку і околиць, а декілька навіть з Монреалю, та понад п'ятдесят сумівців з сумівського вишкільного табору в Елленвіл, співали українські патріотичні пісні, читали молитви і вірші, присвячені Степанові Сапелякові, деклямували декілька його поем та скандували кличі, щоб Советський Союз перестав знущатися над українським народом. Незважаючи на літній вакаційний час, в цій спонтанній демонстрації взяли участь понад вісімдесят осіб, переважно молоді.

Декілька учасників демонстрації роздавали наскоро виготовлені летючки в яких сказано, що "завербевання" Степана Сапеляка на 38-му році життя до армії і висилка його до Чорнобиля є безумовно новим способом ліквідації свідомої

української інтелігенції і керівників руху спротиву й національного відродження на Україні. В між часі двоє членів ТУСМ передали советській місії листа з вимогою негайного звільнення С. Сапеляка.

Як подав в телефонічній розмові сам Сапеляк, його викликали у вівторок 18 серпня 1989 р. до відкомату Ленінського району м. Харкова де підполковник Кучіпов вручив йому повідомлення про те, що його "завербувала" армія на роботу на 4 Блок у Чорнобилі для ліквідації наслідків аварії. Термін: 3 місяці. Виїзд: вівторок, 22 серпня 1989 р. У такій безвиглядній ситуації він звернувся до всіх своїх друзів і приятелів з проханням моральної підтримки, а сам заповідаючи голодівку заявляє: "Розпочинаючи свою тривалу голодівку на знак протесту, я усвідомляю свою смерть і беззахисність моєї поетичної та громадської долі перед урановою чумою однаково як перед свавіллям військових і КГБ".

Довідавшись про поновне насильство советського режиму над Степаном Сапеляком, українська спільнота у вільному світі, а головню активна частина української молоді зорганізувала в ТУСМ і СУМ, розгорнули широку акцію в обороні поета, активіста і борця за державність України Степана Сапеляка. Повідомлено про цей єхидний намір його знищити, головніші пресові органи, радіо і телевізії в ЗСА, Канаді, Австралії, Південній Америці та країнах Західної

Європи. Повідомлено також державні чинники деяких країн, як теж сенаторів, конгресменів, послів до парламентів та культурно-мистецькі кола вільного світу, які негайно відгукнулись на прохання Сапеляка і як нам відомо, засипали телеграмми воєнкомат у Харкові, домагаючись його звільнення та пошанування прав людини.

Спонтанна, вчасна і всестороння акція мала свої наслідки, що дуже виразно стверджує сам Сапеляк у своїй подяці:

Під тиском світової громадськості та зусиллями протестів Української Незалежної Інтелігенції, харківського осередку Української Релігійської Спільноти і Спільноти Української Молоді не вдалася смертощивча акція насильницького вислання мене в зону Чорнобильської аварії.

Складаю сердечну подяку всім хто перебував у благододстві милосердя і оборони зі мною.

*Слава Ісусу Христу!
Слава Україні!*

23 серпня 1989 р.

Дня 22 серпня 1989 р. С. Сапеляк проходив медичні оглядини і військовий лікар ствердив у нього запалення вуха. На цій основі відкликано його висилку до Чорнобиля. Сапеляк ствердив, однак, що під пресією широкої кампанії в його захисті у вільному світі та в Україні советська влада була змушена винести таке рішення під вигідним медичним претекстом.

Семінар «Ідея і Чин»

В днях 16 та 17 вересня 1989 р. в Нью Йорку відбувся семінар «Ідея і Чин» Цей практичний семінар підготував тусмівців до показової демонстрації/акції. Вступне слово виголосив мгр. Петро Шмігель. Ліда Микитин подала доповідь про сучасні події на Україні та висвітлювала прозорки з подорожі. Голова КУ ТУСМ Юрія Прятка пояснював тусмиську політичну працю. Практичні приклади діяльності ТУСМ в американськом політичному світі пояснювала Дарка Наконена. Відео-стрічка демонстрації з України була вісітлена. Учас-ники тоді приготувалися до акції на-проти Статуї Свободи. Учасники надру-кували летючку та зложили програму.

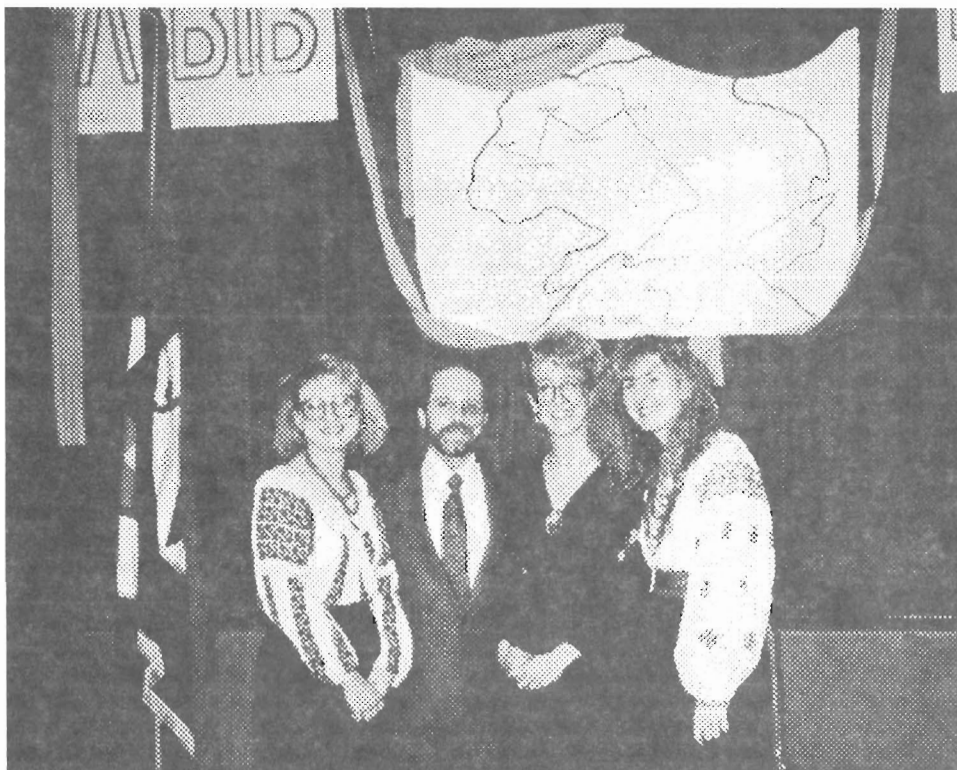

Демонстрація проти хору Червоної Армії ....

Живий Ланцюг

У Дітройті, 21-го січня 1990 року, молодечі організації Пласт, СУМ, ОДУМ, ТУСМ та студентський Клуб при Вейнському Університеті зішлись разом, щоб духовно з'єднатися з братами й сестрами на Україні які творили живий ланцюг з Києва до Львова з нагоди Дня Соборности та Незалежності Української Держави. Свято почалось із урочистою Службою Божою яку відправив Отець Протоігумен Вернард Панчук ЧССВ, в Церкві Непорочного Зачаття в Гемттемку, Мишиген. По Службі Божій вся молодь та частина громади вийшла з церкви тримаючи руки символізуючи живий ланцюг та перейшли до шкільної аудиторії на Апелі.

На Апелі було приблизно 250 учасників (молоді та громадянства). Марта Куропась, голова ТУСМ-у в Дітройті, вела Апелем. Вона почала програму словами зі Звернення Української Гельсінської Спілки "Проснись народе України! Тебе будять дзвони історії!" Відтак всі присутні відспівали Національний Гімн. Др. Уляна Юрків, член ТУСМ-у, виголосила головну промову. Андрій Шрубівич, голова ОДУМ-у, відчитав уривки Четвертого Універсалу. Член СУМ-у, Тарас Лось прочитав лист з Харкова про відновлення СУМ на Україні. Вірш про Крути виголосила Ліда Юзич, член Пласту. Опісля, молодь та громада злучилися в коло тримаючи руки, щоб символічно з'єднатися з народом в

Україні. Ліда Цісарук відчитала вірш "Синам України" написаний Михайлом Малявком спеціально з нагоди живого символу незламної єдності. Через те що загально громадські всеукраїнські урочистості відбувалися в Києві на Софійським Майдані а в Львові біля пам'ятника Іванові Франкові, Апелі відспівав

"Не Пора" і молитву "Боже Великий".

Кінчаючи Апелі Марта Куропась відчитала уривок зі Звернення Секретаріату Руху до українського народу, "Брати і сестри Землі Української! Перетворімо відзначення Дня Соборности України на свято людської згоди, доброзичливості, гуманності і взаєморозуміння!"

ПЛЕНУМ—Дубойз, «оленячі роги-вгору»

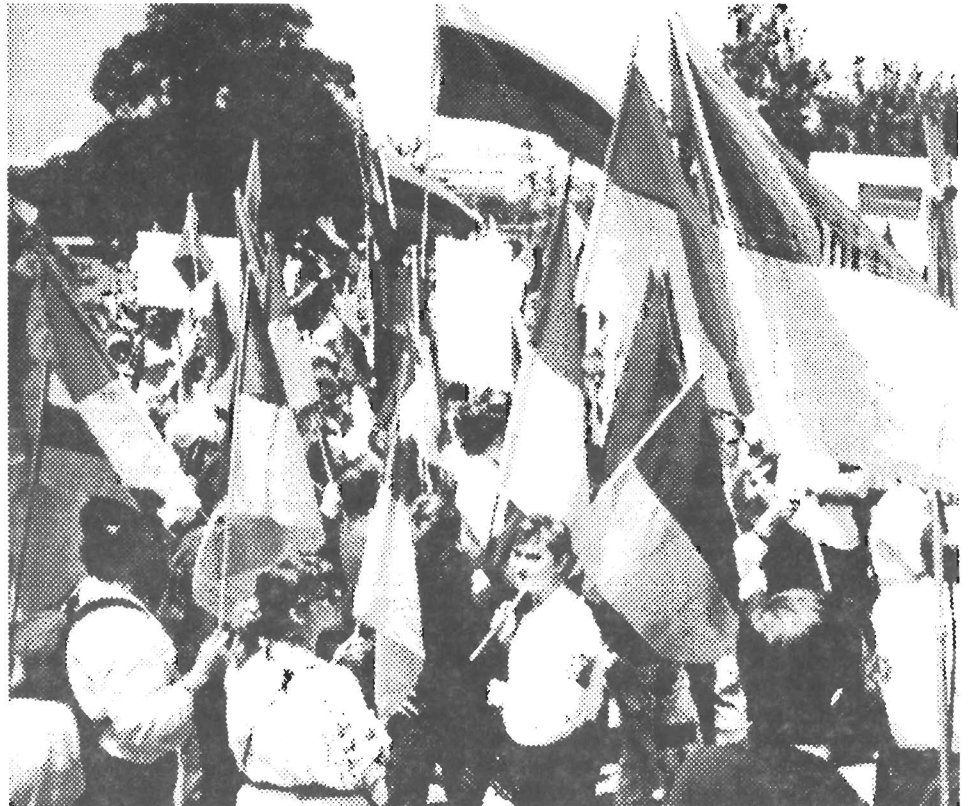

Демонстрація проти Горбачова у Вашингтоні

З нагоди перебування М. Горбачова у Вашингтоні виступили масово із чималим успіхом проти нього національні групи різних поневолених в СРСР народів.

Демонстрація 1 червня, яку організувала литовська громада, відбулася у винятково придатному для тих цілей місці, біля Капітолю. Вже перед початком демонстрації, яка почалась о год. 11:30 ранку, на призначене місце почали прибувати учасники з транспарентами та прапорами. Підтримувати демонстрантів прибули члени СУМ і Відділів УККА з Балтимору та Вашингтону. Тусмівці прибули із Нью Йорку, Нью Джерзі, Філадельфії та інших міст. Між ними були і гості з України Андрій Черемський (голова СУМ у Харкові), Іван Качмар (вибраний головою СНУМ у Львові), Андрій Береза та Вадим Смогитель. Слово виголосила Наталка Кормелюк, яка перебрала керівництво Української Національної Служби у Вашингтоні.

Про організованість української групи свідчили десятки синьо-жовтих прапорів, які виразно визначувалися серед тисячів учасників демонстрації. Жалко, що більше української громади не могло прибути на цю величаву демонстрацію.

theatre x:

проблема компромісму?

Вадим Смогоитель

Дякую за увагу такому шановному, такому добірному товариству. Хочу сказати що я представляю те коло на Україні яке не входить до «Руху», і дуже болісно сприймаю, коли представники «Руху» говорять, що «Рух» охопив всі визвольні процеси на Україні. Наша партія, християнсько-демократичний фронт не входить до «Руху» і не приймають участі в виборах. Вчора всі ви могли побачити на відеострічці вибори... емоційного диму багато. Мені 51 рік і я не хотів би бути на місті Чорновола і досягнути того, щоб за все своє життя в парламентській його частині добитися того, щоб винести мікрофони і рідний український наріз зміг би на вулиці послухати «державні» розмови бутафорого парламенту. Я не вважаю за доцільне витрачати останки свого життя на це бігання в колесі. Україна в тюремній камері і вибори дозволені також в тюремній камері в той час, як браму ніхто не думає відчиняти і гратися в демократію... є ж багато людей. Григорій Приходько, в'язень з п'ятнадцятирічним стажем, Іван Кандиба—28 років, не беруть участі... Картина не така вже всеохоплююча як її тут малюють. Ми доборолися до самого краю. І при допомозі нашої літератури, «нашої» спілки письменників: "з піснею про Сталіна починає, кращих ми не знаємо на землі пісень." З такого ось огляду я прочитаю свою доповідь і нагадаю, що ще і двох років нема, як безкомпромісного, справного поета, барда і композитора було тихо вбито в часи перестройки. Ніхто, ніде не знає. А втрата Аваг'яна—це втрата, можливо, українських «Бітлзів», це втрата того вітру на вогонь поезії, який хтось не хотів, щоб той вітер розійшовся... Але все зовні майже революційне, прапори ми носимо... І коли я звернувся до того ж Чорновола надрукувати документи про того ж Аваг'яна, то він відмовив. Так вбивство Аваг'яна аж ніяк не впливає в таку радісну «визвольну» картину, яка фактично народжена не українським визвольним рухом, а послабленням мотузочків Горбачова. А якщо ці завтра обріжуть? Ніяких гарантій нема. Це воля тирана. Перестройка конституційно ніде не гарантована, що кожен здобутий крок це назавжди. І ось безпідставна радість на Україні, в діаспорі... Я читаю доповідь ось з такого погляду і дуже хочу, щоб ви ознайомилися з наявністю ще такого бачення подій, які зараз розвиваються на

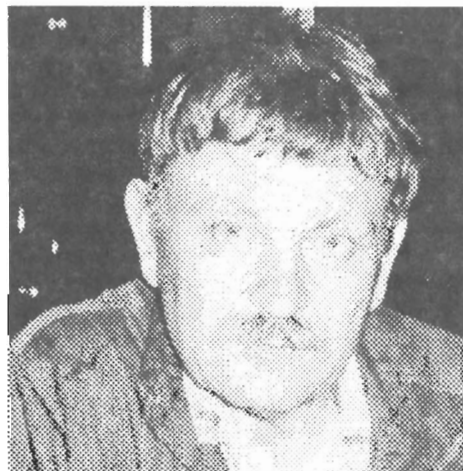
Україні.

Дозвольте мені скласти пошану пані Ніні Караванській та пану професору Дмитрові Штогрину за те, що надали мені таку щасливу нагоду проінформувати достойне товариство про життя та творчість одного з найталановитіших українських братів наших днів Сашка Аваг'яна. Але в процесі роботи тема Аваг'яна дуже швидко переросла в тему компромісу офіційних українських авторів, яка, в свою чергу, перетворилася на своєрідну спробу аналізу будівельного матеріалу дому нашого тисячолітнього бездержавного існування.

Та не бачить місто в ніч похмуру,
як сторожа, вже не при мечах
нову жертву кидає від мури
з тряпкою брудною на очах.

- Василь Симоненко

Вбивство Али Горської, вбивство Івасюка, смерть Стуса, вбивство киянина Аваг'яна та політичний ажіотаж довкола знанного «Руху за перебудову» тоді коли на Україні все, абсолютно всі понівечено і тому перебудовувати просто

не залишилося чого. Отже замість необхідний демонтажу усієї системи—проведена віртуозна операція по імплантації «перестройки», все це примушує нас глянути на українську проблему дещо ніби як із середини і спробувати віднайти не зовнішні причини на кшталт аморального Сталіна чи благородного Горбачова, а відшукати внутрішні національні важелі, які приводять кожну наступну боротьбу супроти рабства до простого його удосконалення...

Ми аж ніяк не претендуємо на остаточність висновків і подаємо свої міркування на правах аналізу проблеми не гарантуючи при цьому всеохоплюючої об'єктивності висновків.

Тисячолітній досвід не життя, а, власне, виживання в умовах бездержавності виховав в нас ілюзорне сприйняття

будь-якого керівництва нами як присутності, хай і своєрідного, але ж все-таки державного апарату. Сприйняття переважною більшістю українців останньої колоніальної адміністрації з назвою УССР як власної державної структури, свідчить про наявність захворювання моралі усієї нації. І те, що переважна більшість еміграції, значне число вчорашніх десидентів і, збуджена, послабленням режиму, маса вчорашню «верховну зраду» сьогодні називає «українським парламентом» що найкраще, на нашу думку, підтверджує наявність серйозного морального збочення в народі. Національний стяг на ратуші в національно свідомому Львові теж викликає у львівян хоча й безпідставну, зате шаленну радість. Прапор без національного апарату, прапор без національної армії, прапор без дипломатичних зв'язків, прапор без власної грошової системи це, погодьтеся, чи не найбільша наруга над самим поняттям прапора. Еміграція живе в умовах свободи, але вона готова освідчитися в коханні будь-якій бутафорній моделі державної структури на Україні...

Щоб з'ясувати причини такого своєрідного розвитку подій дозвольте мені коротко спинитися на не такому вже й далекому історичному факті. Отже: зруйнування Січі. Воно і стало останньою крапкою в реченні про смертний вирок ідеї самої можливості існування українських збройних сил. Ось в таких умовах функцію захисту нації взяла на себе наша література. В такий спосіб СЛОВО стало нашою єдиною зброєю, єдиною політикою, єдиною дипломатією... І кому пощатило опанувати цією зброєю, той зміг прислужитися народові тим, що підтримував в ньому пам'ять про існування казкового царства ВОЛІ, розвивав в ньому свідомість ганебності животиння в хронічному рабстві і цим самим збуджував бажання і розуміння колючої необхідності боротьби за волю. Справедливе і чесне слово кобзарів, а пізніше Шевченка виховували чесну і справедливую націю.

Але не завжди слово, як наша єдина зброя, було в кришталевочесних і мудрих руках. На жаль, ми маємо іншу і також досить живу традицію на яку наша критика досі якось не звернула належної цій традиції уваги.

Це опера «Запорожець за Дунаєм». Поет і геніальний композитор, сучасник і близький друг Шевченка. Не боявся допомагати Шевченкові в заслانی, вів литування і підтримував матеріально—це з одного боку... З іншого—в жорстокі часи тотального безправ'я і державного

му абзаці, ніби в краплі води, бачимо "Закон про мови СРСР, що узаконюють таке "рівноправ'я мов", наслідком якого буде зникнення всіх неросійських мов Союзу. Та й у законі від 26 квітня 1990 року "Про розмежування повноважень між Союзом СРСР і суб'єктами федерації", що підтвердив провінційний статус союзних і автономних республік, теж відчувається те, що радив зробити М. Горбачову В. Чорновіл. І, хочимо того чи ні, саме такий підхід до вирішення національного питання в СРСР виправдовує сьогоднішнє перебування В. Чорновола у складі колоніального Верховного Совету УРСР.

Щодо М. Гориня, то він був і "є противником революційних методів досягнення цілі... є прихильником еволюції" ("Самостійна Україна", Торонто, 1989, с. 33), тобто сьогодні виступає тільки за те, за що не б'ють і не ув'язнюють. У січні цього року М. Горинь твердив, що не він, а лише "деякі члени Руху" борються за Самостійну Українську Державу ("за народний парламент", Київ, 1990, ч. 2, с. 3), тому, мабуть, що, на відміну від нього, належить до тієї групи "людей, яка ставить питання проголошення самостійності негайно" ("Самостійна Україна", 1989, с. 34). А 17 травня, перебуваючи у Варшаві, вже як депутат колоніального Верховного Совету УРСР запевняв, що Україна проголосить свою державну самостійність через "декілька років... Але, коли вихід Батьківських країн із СРСР, - на думку М. Гориня, - не спричиниться до економічної кризи Москви, відокремлення України принесе цілковитий розпад СРСР", адже, - твердить депутат УРСР, - "Україна забезпечує Советський Союз... нафтою залізом і урожайними полями" ("Національна Трибуна" 1990, ч. 20, с. 1). Але, по-перше, ні нафтою, ні залізом Україна СРСР не забезпечує. Та й, внаслідок господарювання союзних міністерів, які розбазарили під промислові об'єкти наші поля, запечичили їх, Україна вирощує хліба на багато менше, ніж Кубань чи Казахстан. Щодо проголошення Україною державної самостійності через "декілька років", то еволюціоністам цього не вдасться. Це можуть зробити лише революціонери, від яких М. Горинь відхрещується і відхрещувався тоді, коли повернувся із заслання Л. Лук'яненко.

Друга причина, що стовхнула Л. Лук'яненка "на плятформу... химерної конфедерації" - це відносна масовість тодішньої УГС. "Масовість", наче кобра, загипнотизувала автора "Що далі?" І він, в ім'язбереження "масовості", не бажав перетворювати Спілку в самостійницьку партію, до якої велике число угаєсівців не вступило б. Є ще одна, не менш важ-

лива, причина, але вже особистого характеру... Левко Лук'яненко в советських тюрмах і концтаборах заморився. І саме тому, мабуть, так легко з революціонерів перейшов до еволюціоністів - та й опинився на лєнінські "плятформі якоїсь химерної конфедерації".

Але якщо Іван Кандиба порвав з УГС 24 серпня 1989 року, то Григорій Приходько опинився поза Спілкою вже 4 березня 1989 року, тобто за 22 дні після зустрічі самостійників з Л. Лук'яненком. І до цього спричинився проект "Програми Народного Руху України за перебудову", яку було оприлюднено 16 лютого. У ній перш за все кидалося у вічі те, що її автори переказували чи доповнювали "Декларацію Принципів УГС". Твердженням, що Рух буде "домагатися справжнього суверенітету України, як і інших республік СРСР" на землю, воду, корисні копалини тощо, автори "Програми" виказували себе як конфедералістів.

Заявою, "що Загальна декларація прав людини ООН (9.12.1948) Заклучний Акт Гельсинської наради 1975 р. та інші міжнародні угоди, ратифіковані СРСР, мають визнаватися повною мірою в нашому житті", Рух проголошував себе організацією, паралельною до УГС. І як б він не визнавав "керівну роль партії в соціалістичному суспільстві", то була б можливість твердити, що проект "Програми НРУ" написали ті, хто створив "Декларацію Принципів УГС". Але, якщо ядром УГС були політв'язні доби так званого застою, то Рух творили ті, хто був співцем доби застою. І лише через це УГС мала перейти в нову якість, тобто стати організацією вищого гатунку, ніж Рух, а саме - політичною самостійницькою партією, якій вже існували в Прибалтиці та Закавказзі. Як тільки 4 березня на засіданні ВКР Григорій Приходько порушив це питання, то, замість відповіді, почув од головуєчого: "Приходько, а де твоя заява про вступ до УГС?.. Ти не член ВКР і не маєш права голосу!..". І, хоча ніхто з колишніх політв'язнів, заяв про вступ до Спілки не писав, Г. Приходько перестав вважати себе її членом.

29 квітня радіостанція "Голос Америки" випустила в ефір інтерв'ю з Григорієм Приходьком. Редактор "Українського часу" висловив своє негативне ставлення до Гельсинського Прикінцевого Акту і закликав лідерів УГС перетворити Спілку в патріотично-політичну організацію. Але виконником УГС в своїй заяві від 6 травня ототожнив інтерв'ю Гр. Приходька з "маленькими атаками советської офіційної пропаганди проти активістів українського національно-демократичного [не визвольного - В. Б.] руху". Випущена в ефір українським відділом радіостанції "Свобода" ця заява бу-

ла сприйнята радіослухачам як доказ антипартійної діяльності Гр. Приходька і відштовхнула від нього потенційних членів майбутньої УНП, що розтягло роботу по створенню партії на цілих пів-року. А заявою від 8 травня Пресова служба УГС змусила прикусити язика і український відділ радіостанції "Свобода", бо останні декілька днів підряд отожнювала "Що далі?" Левка Лук'яненка з програмним документом УГС. Самостійницька ідеї голови УГС заява проголосувала його приватними думками.

З цього моменту почалося ідейне зближення провідників УГС з цільними ініціаторами створення Руху, а відтак і перехід на їх позиції. Але й досі лише канадські українці знають, що задовго до 8 вересня 1989 року "віцепрезидент Народного Руху... членом республіканського комітету по підготовці до 3'їзду" Руху був М. Горинь. І знають з його слів ("Самостійна Україна", Торонто, ч. 3, с. 34). Провідники УГС взяли курс на об'єднання з тими, хто в роки так званого застою допомагав колоніальному режимові винищувати все українське. "Забути все, що роз'єднувало, - вирішили лідери УГС. - Забути політичні й особисті прорахунки ініціаторів створення Руху і об'єднати руки, серця та сили для праці і боротьби".

Та й вже не зважали на те, що деякі з тих рук - нечисті, деякі з тих сердець - трусливі й підлі, а деякі з тих сил - на службі ворожих Україні сил.

Ворожі сили теж раптом стали придатними для обміну думками щодо майбутнього України і узгодження позицій. 4 серпня 1989 року несподівано для багатьох патріотів відбулася зустріч першого секретаря львівського міського КПСЗ з М. Горинем, Б. Горинем і В. Чорноволом. Про важливість цієї зустрічі для окупаційної влади свідчить той факт, що вже слідуєчого дня вся Україна читала статтю В. Базіва "Початок діалогу", в якій, між іншим, писалось, "що при обговоренні республіканського і регіонального госпрозрахунку представники УГС заявили, що вони не піднімають питання про вихід України зі складу СРСР" ("Робітничая газета", 04.08.1989, с. 3). Сьомого серпня 1989 року М. Горинь запевняв автора цієї статті, що слова про Україну в складі СРСР вигадав сам журналіст і зумисне приписав їх представникам УГС. Але ніхто з тих "представників" на скористався пропозицією спростувати "видачу журналіста" з допомогою українського відділу радіостанції "Свобода".

Потім відбувся Установчий 3'їзд НРУ, на якому ті ж самі "представники УГС" проголосували за наскрізь федалістичну "Програму" Руху, бо, зновуж таки, були загипнотизовані його масовіс-

*Я знудьгував за поцілунками твоїми
За ніжними руками, за теплом
Грудей твоїх—бери, бери мене в обійми*

*І не давай сидіти за столом,
Поезії писати. Те, що нині втратим,
Не зможуть жодні вірші замінити...*

Це виглядає гарним епіграфом для відерсалону де показується продукція відомого змісту. Душу автора заповнило «бентежне волання» і виходить Він з нею «як олень і ланя» «трава нам заграє і вітер затрубить»... І це ж у Аваґ'яна: "ніч у трави нас завела", "вітер-циган трави поклав"...

Рік і одинадцять місяців тому 26.7.88 розкрилася небесна брама і до українського царства увійшла ще одна праведна душа Сашко Аваґ'ян. 46 років тому народжений в Києві в родині архітекторів. Мати—Маргарита Оридорога. Батько—Вінніамін Аваґ'ян. Закінчив історичний факультет київського педагогічного інституту. Працював спеліологом в реставраційних майстернях Києва. На міжнародньому з'їзді спеліологів в Празі виступив з двома лекціями про київські печери. Протягом усього свого свідомого життя писав українські сучасні пісні. Зроблене ним в цій ділянці значно перевищує все те, що ми знаємо про цю галузь найпопулярнішого в кінці нашого століття мистецтва. Засвоїв все найкраще, створене Івасюком і пішов значно далі як в музичній мові, як віруючі приходять до храму. В порівнянні з вбивством Али Горської та вбивством Володимира Івасюка вбивство Аваґ'яна повністю відповідає духові добу гласності і перестройки: на сей раз ім'я вбивці відоме і сам вбивця представ перед народним судом.

Було б добре, як би міжнародна асоціація правників тут на заході і громадськість на Україні зацікавилися немало-значним деталями біографії вбивця.

Сивогорло Ігор Петрович 1965 року народження, Київ.

Перше: В 1985 році в місті Бахчисарай наніс ножері рани своєму тестю і після суду пішов не до тюремної камери... а пішов до дому. Потенційний вбивця був відпущений.

Друге: на судовому засіданні 14 жовтня 1988 року під час свідчень одного із свідків Сивогорло вдарив кулаком по столу і кричав: "Я і цього вб'ю!" Це означає, що вже на початку процесу, вбивця знав, що він не буде покараний народним судом на смерть і тому така нахабна поведінка по відношенню до свідка.

Третє: Адвокат доводила, що вбивство відбувалося в стані афекту, але коли свідки показали, що вбивство відбувалося не в момент збудження, а тривало до десяти хвилин, і коли вбивця пішов за

одним з свідків, обійшовши навколо церкви, Аваґ'ян ще піднявся, пішов в напрямку Сивогорла і той арматурним залізним прутком, а не легкою алюмінієвою трубкою, яка була представлена в суді як речовий доказ, проломив голову Аваґ'яном від чого і наступила смерть.

Четверте: свідок Ромашов нагадав судді, що бійка почалася біля наметів, а Аваґ'ян був знайдений десь в п'яти метрах від того місця де бійка почалася, і це також свідчить про те, що вбивство відбулося протягом якогось часу. Дружина Олена Аваґ'ян і свідки вимагали, щоб ці дані були розглянуті і прилучені до протоколу. Але суддя відповів: "Яка різниця, метер сюди чи метер туди".

Історія залишила нам небагато імен поетів. Виявляється, що тонни надрукованих в римах слів і речень, це ще не поезія. Філологічні вправи з предмету естетики на кшталт драчового пояса планети, інкрустованого голками ракет—це також не поезія...

Поезія як не пародаксально,—це навіть не вірші. *Поезія—це постать самого поета.* Так! За рядками Шевченка ми гостро відчуваємо присутність сильної, чесної, благородної людської постаті. І хто ж той той, хто «знудьгував за поцілунками, за теплом грудей» і віддається Він їй, як мала б, власне, вона йому віддаватися "бери, бери мене в обійми і не давай сидіти за столом поезії писати..." Дмитро Павличко «Днина» 1960 р. Київ, ст. 41

Поет—це такий психологічний комплекс; котрий генетично не здатний на компроміс із своєю совістю. Бо компроміс це не просто художника це не просто зрада собі. І маленький компроміс це не просто маленька зрада. Компроміс художника—це злочин. Навіт найменший компроміс художника це справжній, великий і безсумнівний злочин перед народом.

На жаль, наше слово, як наша єдина зброя була в різних руках: і в кристалево-чесних, і в малоумних руках, і в руках зрадників, професійних зрадників. Вони блискавично опанували цим ганебним мистецтвом прикриваючись, маскуючись українським словом, безсоромно використовуючи не ними створені емоційно вразливі фольклорні образи на кшталт «рідної хати», «чорнобривців і мольв», «рушників», «двох кольорів», «снігів», яким ішла «червона калина»...

Вде навіть нині не важко сказати як тримали цю нашу єдину зброю Василь Симоненко, Василь Стус, Сашко Аваґ'ян, як тримають нині Василь Голобородько, Микола Воробйов... Так, ці Люди щедро наділені Божою ласкою не перетворити своє тихе слово на інформацію «осведомителя» про «музику зброї», не перетворити свою потаємну молитву на гучний

виступ про те, що:

*під Нью Йорком табори військові
синьо-жовті мають прапори
як убити, з кров'ю чи без крові
вишкіл там ведуть професори*

як це все своє свідоме життя робив Голова товариства рідної мови ім. Т. Г. Шевченка, не проміняти святе мистецтво поезії на ганебне ремесло бальзамування трупів, трупів наслідів фальшивих ідей чим регулярно займалися і для чого, власне, й була організована вірно піддана бргада з такою невинною назвою як СПУ.

Отже, високе звання поета надає не сама собі людина, яка виявила здібності до римунання слів. Високе звання поета надає лише час. *Генетична нездатність до компромісу в творчості це і є Божим знаменям на чолі художника.*

Найганебнішим фахом, був фах придворного, себто офіційного поета. Власне, ганебною є його добровільна згода стати придворним піітом, коли народ живе в рабстві.

Отже, першою ознакою митця є його біологічна нездатність до компромісу в творчості. *Всі компромісні писання є злочинними. І злочинними тому, що вони виховують здеморалізовану націю.* Адже ніде і ніколи література не ставала єдиним джерелом існування. Ні Шевченко, ні Зеров, ні Леся, ні Стефаник, ні Стус, ні Головобородько, ні Ворбйов Микола не зробили своє слово предметом заробітку... Микола Ворбйов і досі працює пожежником в Києві, Голоборотько електриком на селі, Стусу Василю навіть було заборонено працювати робітником на київському метрополітені, Стефаник відмовився від премії і звання академіка київської академії наук в тридцятих роках... в той час, коли офіційна бригада плакателів за «двома кольорами на рідному рушникові» видавала багатотом і чергові опуси про Київ, про подорожі до Єлисейських полів, див Риму, та страхіть Нью Йорку.

І їхнє життя стало за класичним визначенням Стуса «нижче пекла», в той час, коли смерть Стуса і страждання життя справжніх поетів стало «вище зірок». І чим швидше ми кинемо в забуття мастрів компромісу із своєю совістю, тим швидше ми виховаємо в народі ті риси честі і порядності, які виведуть нас з дому тисячолітнього рабства, збудованого з цегли ганебного компромісу зі своєю порядністю. І Аваґ'ян належив до почесного легіону справжніх бардів, для котрих ганебна справа компромісу із своїм сумлінням була просто ганебною справою. В таких випадках Він говорив слова, якими я і хочу закінчити своє слово: "Нет, никагда і не прі какой пагоде!"

Вашингтон, 13.6.90

Чумацький шлях

Слова і музика Сашка Авагіяна

larghetto

Музична партитура для гітари та вокалу. Темп: *larghetto*. Ключ: Dm, F, Eb, A7, Dm, F, Eb, A7, Dm, F#.

1. І-хав-ли чу-ма-ки з да-ле-ку до-до-му. А над ни-ми не-бо
 2. Знав там чи не знав та ша-стя чу-ма-ко-ве. За-па-ла-є в мить той
 3. Вже да-вно не ма-є шлях у край да-ле-кий. Не спі-ва-ють пі-сню
 4. За-па-ли-ла ду-мка в се-рце ю-на-ко-ві. Ту-га по-ко-лі-ння

мов дзе-рка-льний дах. Чу-ма-ки з во-за-ми ві-ди-ва-лись в ньо-му.
 зги-не в той вже час. Про-май-нув хло-пчи-на бли-ска-вко-ю в не-бі.
 про стра-жда-ння й біль. Та ли-ше зо-ста-ться в той ві-ди-ток в не-бі.
 чу-ма-цьких ді-тей. Ро-зшу-ка-ть по шля-ху те ша-стя зі-ро-че.

Ві-ди-ва-вся в нім чу-ма-цький шлях. — Тим шля-хом
 зі-р-ко-ю спа-ла-хнув та не згас. — Чу-ма-цький
 ві-рки мов ро-зси-па-на-я сль. — Чу-ма-цький
 за-гну-да-ти зо-ря-них ко-ней. — Зо-ря-ні

І-хав ді-а. Тим шля-хом і-хав пра-ді-а. Чу-ма-цький
 шлях ти мо-же став на зі-рку биль-ше. Те-бе я
 шлях ве-де у си-не не-бо в ві-чність. Чу-ма-цький
 ко-ні мчать у си-не не-бо в ві-чність. Чу-ма-цький

Музична партитура для гітари та вокалу. Темп: *larghetto*. Ключ: Bm, Bb, Eb, A7, Eb, A7, Eb, A7.

шлях ро-зки-нув кри-ла на-че втах. —
 ба-чу че-рез ти-сячі зі-рок. —
 шлях ве-де в бе-зо-аню до зі-рок. —
 шлях ве-де в бе-зо-аню до зі-рок. —

чу-ма-цький шлях то на-ша до-ля. чу-ма-цький
 чу-ма-цький шлях то на-ша сла-ва. чу-ма-цький
 чу-ма-цький шлях то на-ша до-ля. чу-ма-цький
 чу-ма-цький шлях то на-ша до-ля. чу-ма-цький

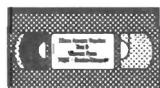
шлях то на-ша пі-сня. Жи-ття і смерть не-се до
 шлях то на-ша є-дність. То на-ша до-ля то є
 шлях то на-ша пі-сня. Чу-ма-цький шлях то є
 шлях то на-ша во-ля. То на-ша є-дність то є

на-є чу-ма-цький шлях. —
 друг то є наш бог! —
 друг то є наш бог! —
 друг то є наш бог! —

відео-стрічки із серії «Живої Історії України»...

- ☐ Том 1 – \$25.00
Шевченківське Свято
22 травня 1989 – Канів
- ☐ Том 2 – \$20.00
Демонстрація протесту супроти пакту «Молотов-Рібентроп»
23 серпня 1989 – Львів
- ☐ Том 3 – \$20.00
Установчий З'їзд Руху
9 вересня 1989 – Київ
- ☐ Том 4 – \$20.00
Демонстрація УКЦеркви
Манефістація протесту супроти більшовицької окупації Галичини
17 вересня 1989 – Львів
- ☐ Том 5 – \$25.00 – (нове видання)
Фестиваль «Червона Рута»
Концерт Переможців
23 вересня 1989 – Чернівці
- ☐ Том 6 – \$20.00
Мітинг в справі побиття 1 жовтня
Інтерв'ю з побитими
3-4 жовтня 1989 – Львів
- ☐ Том 7 – \$25.00
Програма присвячена 75-літтю Українських Січових Стрільців:
Фольк-Театр Остапа Стахова
7 жовтня 1989 – Львів
- ☐ Том 8 – \$20.00
Урочище Дем'янів Лаз
Перезахування жертв сталінського терору
29 жовтня 1989 – Пасічна біля Івано-Франківська
- ☐ Том 9 – \$15.00
Зустріч з Юрієм Шухевичем з нагоди його повернення до Львова
жовтень 1989 – Львів
- ☐ Том 10 – \$20.00
Перезахування В. Стуса, Ю. Литвина і О. Тихого
19 листопада 1989 – Київ
- ☐ Том 11 – \$20.00
Третя Сесія Великої Ради Народного Руху
13 січня 1990 – Київ
- ☐ Том 12 – \$25.00
Живий Ланцюг
21-22 січня 1990 – Київ-Львів
- ☐ Том 13 – \$25.00
Академія присвячена Українським Січовим Стрільцям з нагоди 22-го січня
27 січня 1990 – Львів
- ☐ Том 14 – \$25.00
Відео-Часопис «Друга Вежа» - ч. 1
22 січня-8 березня 1990 – Київ
- ☐ Том 15 – \$25.00
Відео-Часопис «Друга Вежа» - ч. 2
8-24 березня 1990 – Київ
- ☐ Том 16 – \$25.00
Відео-Часопис «Друга Вежа» - ч. 3(а)
Четверта Сесія Великої Ради Руху
24 березня 1990 – Хуст
- ☐ Том 17 – \$20.00
Відео-Часопис «Друга Вежа» - ч. 3(б)
Демонстрація в обороні Литви
31 березня 1990 – Київ
- ☐ Том 18 – \$20.00
Брати Гадюкіни в Києві
2 квітня 1990 – Київ
- ☐ Том 19 – \$20.00
Перша Сесія Львівської Обласної Ради
Вивіщення національного прапора на даху
3 квітня 1990 – Львів
- ☐ Том 20 – \$25.00
Другий З'їзд Української Національної Партії
7 квітня 1990 – Львів
- ☐ Том 21 – \$25.00
Установчий З'їзд всеукраїнського політичного об'єднання «Державна Самостійність України»
8 квітня 1990 – Львів
- ☐ Том 22 – \$25.00
Відавання річниці проголошення Акту 30 червня
30 червня 1990 – Львів
- ☐ Том 23 – \$20.00
Голодування Студентського Братства в річницю розстрілу студентів в Тяньчуньмінь
13 травня 1990 – Львів
- ☐ Том 24 – пригтовляється
Відео-Часопис «Друга Вежа» - ч. 5
- ☐ Том 25 – пригтовляється
Відео-Часопис «Друга Вежа» - ч. 6
- ☐ Том 26 – \$20.00
Установчий З'їзд Української Республіканської Партії
29-30 квітня 1990 – Київ
- ☐ Том 27 – пригтовляється
З'їзд Української Християнсько-Демократичної Партії
29-30 квітня 1990
- ☐ Том 28 – пригтовляється
Міжпартійна Асамблея
- ☐ Том 29 – \$25.00
Відео-Часопис «Друга Вежа» - ч. 7(а)
23 червня - 16 липня 1990 – Київ
- ☐ Том 30 – \$20.00
Відео-Часопис «Друга Вежа» - ч. 7(б)
Присячення та вивіщення національного прапора 500-ліття Козацтва
21 липня і 3-4 серпня 1990
Київ/Дніпропетровська область
- ☐ Том 31 – пригтовляється
Гяшів
- ☐ Том 32 – пригтовляється
Події літа 1990
- ☐ Том 33 – \$25.00
Відео-Часопис «Друга Вежа» - ч. 8
1-13 вересня 1990
- ☐ Том 34 – \$25.00
Демонтаж Леніна
13-14 вересня 1990 – Львів

Дата .....

Разом замовляю на суму: \$ .....

За пошту прошу додати: \$ .....

1-3 відео-стрічки \$2.50

4-9 відео-стрічки \$4.00

10+ відео-стрічки \$5.00

з Канади прошу додати \$2.50 \$ .....

Разом \$ .....

Прочу вислати замовлені відео-стрічки на цю адресу:

Ім'я і прізвище .....

Дозвольте: 4-6 тижнів за пересилку.

☐ Прошу додати моє ім'я на Ваш адресар

Замовляйте відео-стрічки на цю адресу:

Чеки виписувати на Phoenix/Kindrat

UCIS—Phoenix/Kindrat
43 St. Mark's Place, Suite 6E
New York, NY 10003

пресовий фонд:**press aid**

We would like to acknowledge the following donations made to **Нові Напрями** this year:

funds
\$50.00 U.S.
\$10.00 U.S.

donor
Michael Shwec, Que.
Roxanne & Mark Szczudluk, Mass.

Ми щиро дякуємо всім жертводавцям!

Our address: TUSM-Novi Napriamy, 136 Second Ave, New York, NY 10003

**Novi Napriamy needs writers,
artists and photographers—you!**

**136 Second Avenue
New York, NY 10003**

**BULK RATE
U.S. Postage
Paid
Permit No. 9371**

**POSTMASTER: PLEASE FORWARD.
ADDRESS CORRECTION REQUESTED.**